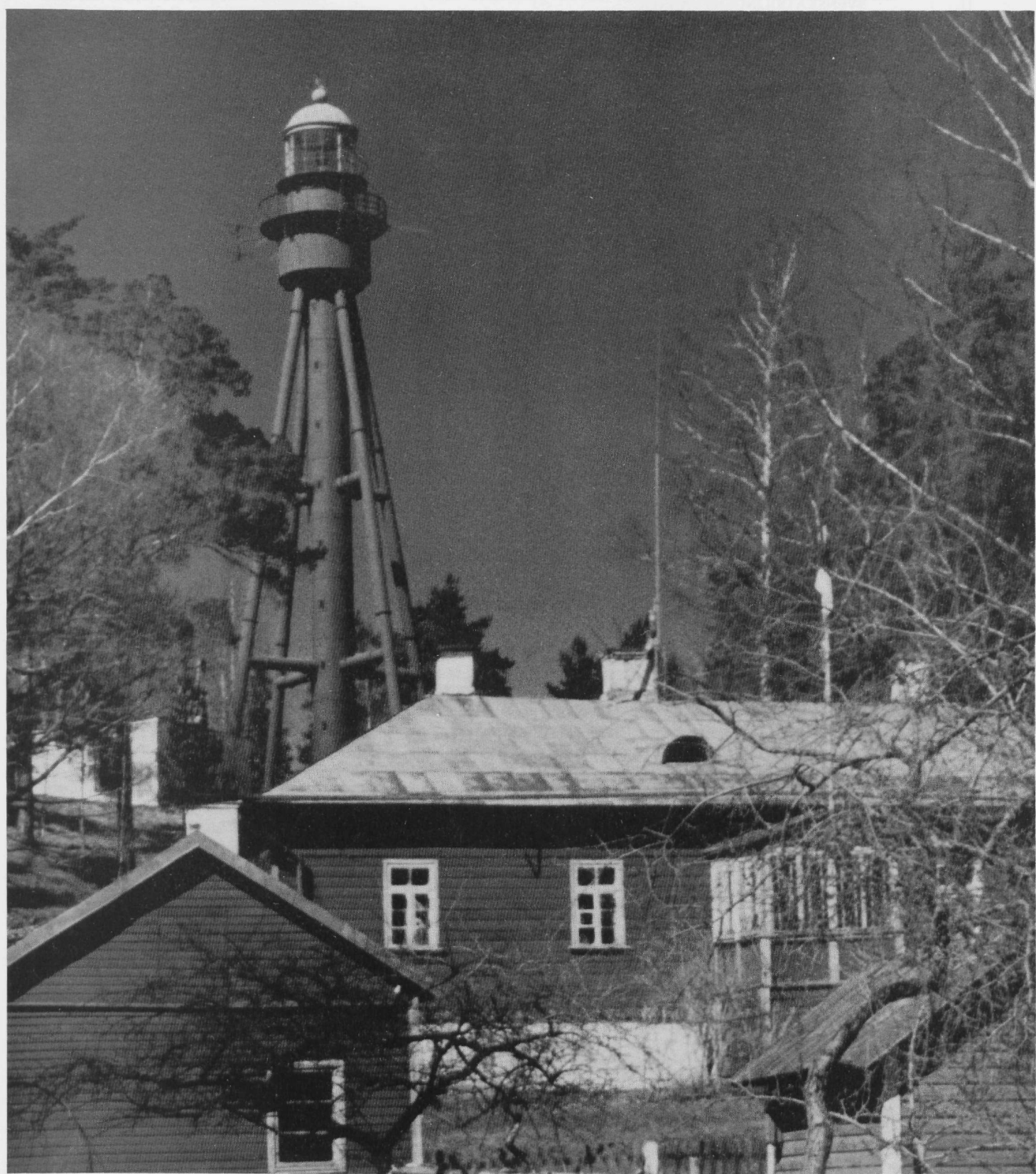

KUSTBON

NR 2
JUNI
1997
ÅRGÅNG
54

FÖRBINDELSELÄNK FÖR ESTLANDS SVENSKAR

FÖRBINDELSLÄNK FÖR ESTLANDS SVENSKAR

Utgiven av Kulturföreningen
SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

Ansvarig utgivare: Sven Salin
Redaktör: Agneta Klitter

Kustbons redaktion och SOV:s expedition:
Roslagsgatan 57, 1/2 tr ned, 113 54 Stockholm.
Öppettider: månd - onsd 9.00 - 14.00. Torsd 9-14, 17-20.
Tel: 08-612 75 99. Fax: 08-612 77 85.

1997 utkommer Kustbon med 4 nummer.
Prenumerationspris: 270 kr helår.
Kustbons och SOV:s postgiro 35 13 11 - 6.

Annonspriser:

1/1 sida (170 x 260 mm) 1.500:-, 1/2 sida (170 x 128) mm 800:-,
2 sp x 128 (112 x 128 mm) 580:-, 1 sp x 128 (54 x 128 mm) 350:-,
2 sp x 84 (112 x 84 mm) 500:-, 1 sp x 84 (54 x 84 mm) 300:-,
dödsannonser 250:-, bilaga 1.000:-/st.

Produktion: Nordreklam · Lindbloms · Realtryck Stockholm 1997

INNEHÅLL

2. Ledaren av *Sven Salin*
3. Det estlandssvenska kulturstipendiet
av *Sven Salin*
4. Paskleps folkhögskola ... av *Björn Garefelt*
6. Byggnadsvårdsläger i Hapsal ... av *Ann Lepp*
8. SOV:s årsmöte av *Agneta Klitter*
10. Intervju med Harald Mickelin
av *Helene Ahlberg*
11. Invigning av Lyckholms museum
av *Hans von Rosen*
12. Dansglädje på Rågöarna
av *Ingeborg Pöhl Andersen*
13. Svenskbsydan Redaktör *Jörgen Hedman*
14. Delade meningar? av *Oskar Utas*
15. Intryck från Runö av *Ulla-Stina Rundgren*
16. SESK:s årsmöte av *Herbert Stahl*
16. SONG ut på nätet av *Helene Ahlberg*
17. Notiser från Ormsö av *M Hammerman*
17. Estnisk stipendiat av *Jörgen Hedman*
18. Notiser
20. Evald Ahlberg till minne av *brodern Axel*
20. Edith Charlotta Jürgenson till minne
av *Lennart Jürgenson*
20. Dödsannonser
22. Familjenytt
23. Bemärksedagar

Omslaget: Runö fyrton (runska "ton") är ritad av den berömda franske ingenjören Alexandre Gustave Eiffel. Tillverkad i Le Havre och monterad på Runö 1877. Till 120-årsjubileet har det estniska postverket givit ut ett frimärke. Foto: Ulla-Stina Rundgren, april 1997.

Ökat samarbete för bättre sammanhållning

Det har i de senaste numren av Kustbon förts en debatt om den estlandssvenska identiteten. Vem är egentligen estlandssvensk och när upphör man att vara det? Flyttade vi hem till Sverige eller är egentligen Estland vårt hemland?

Den senare frågan har Elmar Nyman med all önskvärd tydlighet besvarat i föregående nummer av Kustbon, så den skall jag inte ytterligare belysa. Jag vill istället ägna några funderingar åt den första frågan och framtiden.

Om vi till estlandssvenskarna bara skulle räkna dem som är födda i Estland av svensk härkomst, skulle den estlandssvenska folkgruppen snart vara utdöd. Då skulle vår viktigaste uppgift vara att dokumentera så mycket som möjligt av det estlandssvenska kulturarvet så att det så småningom kunde flyttas över till museer, när vi dör ut. Då funnes det ingen anledning att bekymra sig om Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner och dess framtid. Då behövdes inte heller någon Svenska Odlingens Nya Generation (SONG). Vi kan emellertid konstatera att ungdomar födda här i Sverige av estlandssvensk härkomst själva har tagit initiativet till bildandet av SONG, därför att det har funnits ett behov av att känna sammanhållning och befästa sin estlandssvenska identitet. Då spelar det enligt min uppfattning ingen roll om båda föräldrarna är av estlandssvensk härkomst eller bara en är det. Det viktiga är att dessa ungdomar själva vill markera sin tillhörighet och identitet. Då har vi äldre enligt min uppfattning en skyldighet att på alla sätt understödja strävandena att komma med i gemenskapen.

Ett viktigt initiativ i detta avseende togs vid de båda föreningarna SOV:s och SONG:s årsmöten i år. Både SOV:s och SONG:s styrelse presenterade för respektive förenings årsmöte ett förslag att man under året avser att tillsätta en gemensam arbetsgrupp "för att utreda frågan om ett eventuellt samgående och på vilka villkor detta i så fall skall ske. Förslag bör om möjligt föreläggas respektive förenings årsmöte 1998."

Detta förslag skall ses mot bakgrunden av att medlemsantalet i SOV har minskat under en följd av år. Denna minskning kommer att fortsätta och bli allt kraftigare om inte den yngre generationen kan rekryteras och bilda stommen i en framtida förening. Även SONG har haft svårigheter att öka sitt medlemsantal och få människor att ställa upp på förtroendeuppdrag och vid aktiviteter av olika slag. Tanken är alltså att vi genom ett ökat samarbete och ett eventuellt samgående skall undvika dubbelarbete och få ökad slagkraft och bättre sammanhållning och kvalitet i vårt arbete. Detta innebär naturligtvis också att SOV:s aktiviteter i större utsträckning både till innehåll och form skall anpassas till ungdomarnas behov och intressen. Hur detta skall gå till kommer som sagt att utredas. Jag skall därför här inte föregripa resultatet. Låt mig bara peka på några exempel på gemensamma aktiviteter: medverka vid minnesåret och ESTO 96 med SONG-kören, familjefester, forskningsseminarier och resor. Det finns säkerligen goda möjligheter att utveckla detta samarbete ytterligare - kanske ännu bättre inom en och samma förening.

Vi har också i vår verksamhetsplan för 1997 skrivit in ett intensifierat samarbete mellan SOV och hembygdsföreningarna. Hembygdsföreningarna fyller en mycket viktig funktion i kontakterna med respektive kommun i Estland,

Det estlandssvenska kulturstipendiet

Det estlandssvenska kulturstipendiet finansieras gemensamt och delas ut årligen av Hans och Lydia Pöhls Minnesfond och Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner. Syftet med kulturstipendiet är enligt riktlinjerna "att ge offentligt erkännande åt antingen

a) en person som genom forskning eller på annat sätt väsentligen bidragit till att öka våra kunskaper om estlandssvenskarnas (inkl gammalsvenskbybornas) historia, samhällsförhållanden, bebyggelsehistoria etc eller

b) person eller sammanslutning av personer som på ett förtjänstfullt sätt bidragit till att åskådliggöra och främja den estlandssvenska folkliga kulturen".

Riktlinjerna för stipendiet har nyligen ändrats dels p g a att Estlandsutskottet, som tidigare utgjorde den tredje parten, har avvecklats, dels genom tillägget av punkt b) ovan för att möjliggöra att stipendiet tilldelas en grupp av personer för värdefulla insatser för främjande av den estlandssvenska kulturen.

Hans och Lydia Pöhls Minnesfond och Svenska Odlingens Vänner har beslutat tilldela Rågöbornas danslag 1997 års kulturstipendium. Motiveringen lyder: "För danslagets mångåriga verksamhet och stora hängivenhet att levandegöra inte bara de gamla rågöfolkanserna

Hembyggsdagen

firas i år lördagen den 30 augusti kl 14 på Berzeliiterrassen.
Berzelii park 9, 6 tr (Norrmalmstorg).
T-bana Östermalmstorg, buss 47 och 69 från Centralen.

UR PROGRAMMET:

Lars Grundberg berättar om sin tid som ambassadör i Estland och sina nya arbetsuppgifter i Utrikesdepartementet.

Årets kulturstipendium överlämnas till Rågöbornas danslag.

Danslagets historia tecknas av Arnold Lindgren.

Danslaget uppträder under ledning av Ragnar Rosenberg.

Gammalt estlandssvenskt hantverk visas.

Lotterier och kaffeservering.

Entré 100 kronor.

Gåvor till lotterierna mottages tacksamt och kan lämnas till SOV:s expedition. Vi hämtar gärna. Ring i så fall telefon 08-612 75 99.

Bjud med dina släktingar och estlandssvenska vänner och bekanta!

Välkomna!

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

STYRELSEN

utan även danser från övriga svenskbygger och Estland i övrigt."

Danslagets historia presenteras på sidan 12. De flesta av oss har väl haft möjlighet att se danslaget uppträda vid olika tillfällen. För mig blev danslagets uppvisning på Sollidenscenen under minnesårets hembyggsdag en upple-

velse som jag aldrig kommer att glömma.

Kulturstipendiet delas ut vid årets hembyggsdag den 30 augusti på Berzeliiterrassen. Vi kommer även då att få en uppvisning av rågöbornas danslag.

Sven Salin

framför allt i mark- och egendomsfrågor. Detta arbete måste fortsätta, särskilt som SOV varken har ett mandat enligt sina stadgar eller kompetens att sköta dessa frågor. Men flera av hembygdsföreningarna ägnar sig också åt kultur- och museifrågor, åt forskning, dokumentation och litteratur av olika slag. De stora hembygdsföreningarna ordnar egna kulturaktiviteter och ger ut förnämliga medlemsblad. På detta område kan säkerligen samarbetet mellan SOV och hembygdsföreningarna förbättras för att vi skall undvika dubbelarbete och splittning av resurserna. Förutsättningarna för ett förbättrat samarbete har ökat genom de gemensamma lokalerna på Roslagsgatan. Vi har dessutom tagit initiativet till att bilda en gemensam arbetsgrupp mellan SOV och hembygdsföreningarna för att informera varandra om planerade aktiviteter, diskutera angelägenheter och kanske också ordna gemensamma träffar inom forskning, kultur och litteratur.

Ett tredje område som jag vill lyfta fram ur verksamhetsplanen och där vi i SOV:s styrelse skall bättra oss är medlemsvärden. Vi upplever att vi har relativt god kontakt med de medlemmar i Storstockholmsområdet som kommer

till våra sammankomster, framför allt hembyggsdagen och kyrkodagen. Några tar också kontakt med vår expedition, antingen personligen när de är i Stockholm eller per telefon. Ytterligare en grupp når vi genom vår tidskrift Kustbon. Men det finns naturligtvis en stor grupp estlandssvenskar framför allt utanför Storstockholmsområdet som vi inte når. Vi kommer under året att diskutera hur vi skall kunna hålla bättre kontakt med estlandssvenskar ute i landet och om möjligt engagera dem i gemenskapen. Om du som läser detta vill ha en sådan kontakt eller om du känner någon som skulle behöva en kontakt så hoppas jag att du hör av dig till SOV:s expedition eller skriver några rader till mig eller någon annan i styrelsen. Du kanske har något att berätta eller några bilder eller föremål med anknytning till estlandssvenskarna som du skulle vilja bevara till eftervärlden. Hör i så fall av dig så tar vi kontakt på lämpligt sätt. Vi estlandssvenskar behöver på alla sätt stärka sammanhållningen och samarbetet för att kunna överleva som en urskiljbar befolkningsgrupp med en egen identitet.

De tre områdena som jag här har lyft fram ur verksamhetsplanen för 1997

kommer att ha högsta prioritet under detta år. Det betyder inte att vi skall negligera övrigt samarbete. Vi har sedan många år ett mycket gott samarbete med Samfundet för Estlandssvensk Kultur, S:t Mikael's församling i Tallinn, med Birkas Gymnasium och Paskleps folkhögskola. Vi engagerar oss också i uppbyggnaden av Aibolands museum. Allt detta arbete skall naturligtvis fortsätta - liksom det samarbete som respektive hembygdsförening har med sin kommun i Estland.

Den fråga som jag har ställt i denna artikel är hur vi skall kunna skapa en bättre sammanhållning bland estlandssvenskar här i Sverige och hur vi skall kunna bevara den estlandssvenska identiteten och föra den vidare till kommande generationer. Jag har också redovisat några förslag från SOV:s styrelse: bättre samarbete och kanske ett samgående med SONG, ett intensifierat samarbete med hembygdsföreningarna och bättre kontakt med medlemmar och andra estlandssvenskar ute i landet. Har du andra synpunkter och förslag hoppas jag att du hör av dig till mig, någon annan i SOV:s styrelse, SOV:s expedition eller Kustbons redaktion.

Sven Salin

Paskleps folkhögskola i det nya Estland

Text och foto
av Björn Garefeldt

Estland en gråkall dag i februari 1992. Landet har nyligen blivit självständigt igen efter 50 år. Platsen är ett utkyllt hotellrum i Hapsal. Holas rektor Pär Frohm och jag sitter med ytterkläderna på och deltar i ett första möte med representanter för föreningen Samfundet för Estlandssvensk Kultur. De två tongivande i föreningen heter Ervin Johan Sedman och Ain Sarv. Med på mötet är också Sten Westerholm, rektor för den finlandssvenska folkhögskolan Svenska Österbottens Folkakademi, SÖFF, och svenskläraren Ulla Mangs.

Finlandssvenskarna har sedan några år haft kontakt med den estlandssvenska föreningen, och att vi möts i Hapsal är i sin tur ett resultat av det mittnordiska samarbetet mellan Hola folkhögskola i Sverige och SÖFF, som pågått några år. Den diffusa tanken bakom mötet är att diskutera möjligheterna att i vårt samarbete öppna ett fönster också mot Estland, nu när Estland har blivit fritt.

Trevande

Så sitter vi då i Hapsal. Ervin Johan och Ain berättar om sina tankar på att försöka starta en estlandssvensk folkhögskola. Vi får veta, att det funnits en sådan mellan 1920 och 1943 i Birkas på Nuckö men att den tvingats upphöra. Flertalet estlandssvenskar lämnade landet 1944, och under den sovjetiska ockupationen var en fri skolform som folkhögskolan otänkbar. Nu var frågan om Hola och SÖFF kunde hjälpa till på något sätt. Diskussionerna var ganska trevande. Ingen visste ju riktigt hur det skulle gå till att starta en folkhögskola i den nya situation som Estland befann sig i. Vi var alltså tvungna att rita kartan själva, för någon egentlig förebild fanns inte.

Tanken på en folkhögskola var inte heller självklar i Estland efter så många år. Fanns det över huvud taget intresserade elever till en sådan skolform? Första resultatet av vårt möte blev därför att vi beslutade låta intresserade estniska elever delta i den mittnordiska kurs som SÖFF och Hola genomförde tillsammans. På så sätt skulle de få god kännedom om svensk och finsk folkhögskola och kunna verka för en folkhögskola i Estland när de återvände efter ett år.

Hösten 1992 anlände sju unga estniska stipendiater till SÖFF för att därefter under vårterminen vistas på Hola. Nästan alla kunde lite svenska, eftersom de deltagit i svenskkurser i Sam-

Kursdeltagare vid Paskleps folkhögskola på studiebesök i varuhus i Hapsal. Tema Miljö - vad innehåller maten?

fundets regi. Deras vistelse bekostas av skolorna, av tre kommuner och av skolpersonalen på Hola och SÖFF genom frivilliga bidrag. Uppslutningen kring det nya estlandssamarbetet kändes mycket stark.

Minifolkhögskola

Kunde vi göra något mer för att väcka intresse för folkhögskoletanken i Estland? En idé föddes om att på ort och ställe visa vad en folkhögskola kan vara. Det skulle ske genom att intresserade erbjöds att delta i en folkhögskolekurs som innehållsmässigt och metodiskt åskådliggjorde folkhögskolans sätt att arbeta - en "minifolkhögskola" med estniska deltagare. Uppgiften att leda kursen var som klippt och skuren för eleverna på Holas folkbildningslinje, eftersom den linjen innehåller praktisk pedagogik.

Ervin Johan tände direkt på idén och rekryterade 25 deltagare till kursen, som skulle pågå en och en halv vecka våren 1993. Holas folkbildare ledde den del av kursen som handlade om folkhögskolans idé och arbetssätt, och SÖFF lärde deltagarna hur man kan dokumentera en kurs genom radio och video. Kursen genomfördes i en mycket entusiastisk anda, och Samfundet passade på tillfället att via lokalpressen tillkännage att det här var startskottet för den nya folkhögskolan.

I Roosta stugby nära Nuckö träffar Pär och jag en sen fredagseftermiddag i augusti 1993 Ervin Johan, Ain och Ivar Rüütli, gymnasielärare på Nuckö och aktiv i Samfundet. Vår uppgift är att utarbeta förslag till stadgar, som ska läggas fram för den folkhögskolestyrelse som ska ha sitt första sammanträde dagen därpå. Ervin Johan har gjort ett förslag, baserat på svenska och finska förlagor, som nu ska bearbetas. Var och en som sysslat något med stadgar vet att orden måste vägas på guldvåg för att stadgarna ska bli klara och entydiga. I det här fallet ska det dessutom finnas både en estnisk och en svensk version, vilket komplicerar arbetet ytterligare. Dessutom beskriver stadgarna tänkta förhållanden i en blivande estnisk folkhögskola, som vi ännu vet mycket lite om.

Men arbetet går vidare. Vid 23-tiden tar vi paus, badar bastu och tar ett dopp bland tången i Östersjön. Sedan fortsätter arbetet. Vid fyratiden på morgonen ger Pär och jag upp. Vi orkar inte mer. Då säger Ervin Johan: "Gå och lägg er ni pojkar! Vi fortsätter en liten stund till." Klockan två på lördagseftermiddagen presenteras stadgeförslaget för den nya styrelsen!

Paskleps folkhögskola

Vad står det då i stadgarna? Först och främst att skolan ska heta Paskleps folk-

högskola och arbeta i enlighet med de mål som ägaren, Samfundet för Estlandssvensk Kultur, har. Pasklep är därmed en rörelsefolkhögskola, för att använda svenskt språkbruk. Skolan ska vidare bygga på den nordiska folkhögskoletraditionen. Stadgarna slår fast att folkhögskolans huvuduppgift är allmän medborgerlig bildning, och att särskild vikt ska läggas vid demokratisk skolning. De slår också fast att det är folkhögskolan själv som bestämmer över kursutbud och arbetsformer. Det är en grundbult i den nordiska traditionen men knappast lika självklar i Estland.

Var skulle skolan hålla till? Den byggnad där Birkas folkhögskola haft sin verksamhet under mellankrigstiden höll på att renoveras för gymnasieträkning, så den lokalen var borta ur bilden. Men några kilometer därifrån, i byn Pasklep, har det funnits en gammal herrgård som bl a fungerat som lärarseminarium under 1870-talet. Under andra världskriget tog den sovjetiska militären över området och förlade en gränsvaktsstyrka där – ända till våren 1993! De byggnader som finns där idag är uppförda under den sovjetiska tiden och i mycket dåligt skick.

Nuckö kommun klagade tidigt, att den kommer att ställa området till skolans förfogande så snart staten har överlåtit det till kommunen. Men är det realistiskt att renovera lokalerna och starta en folkhögskola där? Vad kommer det att kosta? Och vem ska betala? Frågorna var många.

Ett steg på vägen blev den kontakt som jag av en slump fick med företrädare för Karis kurscenter i Finland, ett slags motsvarighet till AMU, på en konferens om samarbete i Baltikum. De var intresserade av att ordna en kurs i projektering för arbetslösa tekniker, ingenjörer och arkitekter, och vi var intresserade av att få en projektplan för folkhögskolans lokaler.

Oklar finansiering

Kursen genomfördes sommaren 1994, och under hösten överlämnades en färdig plan till Samfundet. Förberedelser för att bruka jorden och skogen vid Pasklep gjordes i samarbete med Nordvikskolan och LRF samt Korsholms skogsbruksskola på den finska sidan. Hur renoveringen skulle finansieras var fortfarande oklart. Det blev allt tydligare, att det inte fanns några möjligheter att få vare sig svenska eller finska biståndspengar till materialkostnader. Stöd från estniska staten var nödvändigt. Den dåvarande utbildningsministern skrev våren 1995, efter ett besök i Pasklep, att estniska staten ger sitt principiella stöd till projektet - dock utan att göra några ekonomiska utfästelser. Först våren 1996 överlät staten området till Nuckö kommun, som därefter beslutat arrendera ut mark och byggnader till folkhögskolan.

Men de estniska eldsjälarna för folkhögskolan hade inte suttit överksamma

i väntan på besked om hur renoveringen skulle finansieras. Hösten 1993 proklamerade de starten av Paskleps folkhögskola. Undervisningen, som sker på kvällstid, äger huvudsakligen rum i tillfälliga lokaler, som gymnasiet och grundskolan upplåter i Hapsal. En del kurser genomförs också på Nuckö, i Birkas och Sutlep.

Till en början fanns inga pengar till lärarnas löner. Som en nödlösning startade Holas folkbildningslinje en insamling, parallellt med informationsmöten om projektet, och vid ett styrelsemöte våren 1994 kunde drygt 17 000 kronor, huvudsakligen insamlade på folkhögskolor i mellersta Norrland, överlämnas till tillförordnade rektorn Ervin Johan Sedman. Från och med 1995 ger estniska staten bidrag till lärar- och rektorslöner inom folkbildningen, vilket är ett stort och principiellt viktigt steg framåt även om beloppen är små. Det estniska statsbidraget till en fri och frivillig folkbildningsverksamhet är unikt bland länderna inom det gamla östblocket.

Svenskan har en särställning

Vad studerar man då på Paskleps folkhögskola? Genom att skolan är estlandssvensk har svenska språket en särställning i undervisningen. Tidigare stipendiater från Holas folkbildningslinje har förstärkt lärarstaben. Man har också hembygdsundervisning med inslag av lokalhistoria och släktforskning. Under de senaste åren har miljökunskap, samhällskunskap, datalära och konsthistoria tagits upp. Genom Ain Sarvs försorg har också sången fått en plats på schemat. Hans förråd av svenska och estniska sånger är närmast outtömligt, och jag tror att eleverna i Pasklep sjunger minst lika mycket som eleverna på Hola, kanske till och med ännu mer.

Verksamheten på Nuckö har på se-

nare tid utvecklats positivt. Ämnesinriktningen har breddats. Läraren Ivar Rüütli har tagit initiativ till nya typer av utbildningar som vänder sig till byombuden i Nuckö kommun, till de politiskt förtroendevalda och till byborna i Sutlep. Det har handlat om landsbygdsutveckling, demokrati och samhällsplanering.

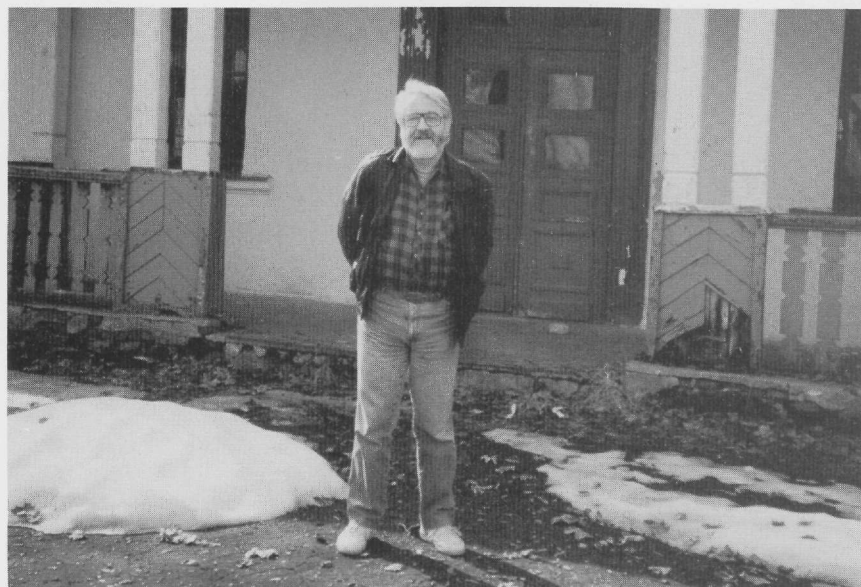
Kontakterna mellan Hola och Pasklep har utvidgats. År 1995 genomfördes ett demokratiseminarium i Hapsal med både estniska och svenska föreläsare. Det följdes upp i gemensamma grupparbeten med elever från Pasklep och Hola. Under förra året genomfördes gemensamma studiecirkel i EU-kunskap, miljö samt ekonomi. Demokratiska frågor är minerad mark i Estland. Det politiska språket är så besudlat sedan de sovjetiska åren, att det är svårt att ta upp frågor med politisk laddning i undervisningen. Man möter, särskilt bland unga människor, en misstro mot politik över huvud taget, som kan vara svårare att tackla än motsvarande attityder i Sverige.

Förändring på djupet

Att arbeta med demokratifrågor ger inga snabba eller enkla segrar. Det handlar ju inte bara om att överföra faktakunskaper om demokrati utan framför allt om att bidra till en förändringsprocess som går på djupet hos deltagarna. Icke desto mindre är detta, enligt min mening, en första rangens folkbildningsuppgift, både i Estland och Sverige. En uppgift som förvisso kräver pedagogisk fantasi och tålmod. Det arbete som pågår med denna inriktning i Paskleps folkhögskola framför allt på Nuckö är därför hoppgivande.

Holas dataelever har genomfört grundläggande datautbildning i Hapsal. Elever från Holas video- och fotolinje har dokumenterat verksamheten, bland

Stig Bertsson, tf rektor vid Paskleps folkhögskola, framför en av byggnaderna i Pasklep och som skolan nu förfogar över.

annat det frivilliga "arbetsläger" med ungdomar från Finland, Estland och Sverige som genomfördes förra våren ute vid Pasklep. Och Hola och Pasklep har gemensamt genomfört en sommarkurs med svenska deltagare: "En resa i estlandssvensk kultur och historia". Det ska dock tilläggas, att samarbete i den här omfattningen inte varit möjligt utan ekonomiskt stöd från Svenska Institutet och Nordiska Ministerrådet. Pengarna kommer till god användning, och verksamheten har långsiktigt positiva effekter för både oss och esterna. Vi lär oss mycket, och kanske bidrar vi också till framväxten av en estnisk folkbildning som stärker den demokratiska utveckling som vi hoppas på i Estland, men som är långt ifrån självklar.

Läget idag

Hur är läget just nu vid Paskleps folkhögskola? Eldsjälen och tillförordnade rektorn Ervin Johan Sedman avled i oktober i fjol, vilket självfallet var en stor förlust för både Paskleps folkhögskola och Samfundet för Estlandssvensk Kultur. Men verksamheten går vidare. I Hapsal pågår bl a svenskundervisning, miljökurs och kortkurser i datoranvänd-

ning, och lokalfrågan som varit ett stort hinder ser ut att kunna lösas. Stig Berntrsson från Sverige, med bakgrund i studieförbundsvärlden, har kunnat ställa sina resurser till skolans förfogande under det här året, och har fungerat som tf rektor efter Ervin Johans död. Ivar Rüütli och Ain Sarv har ingått i en ledningsgrupp tillsammans med honom.

Som nämnts har arbetet på Nuckö utvecklats positivt. Genom det senaste årets kurser, där man arbetar med lokala utvecklingsfrågor, får skolan en starkare förankring bland befolkningen i bygden. Skolan disponerar kurslokaler i Birkas, i anslutning till det estlandssvenska biblioteket. Marken vid Paskleps herrgård, totalt 16 hektar, är nu möjligt att utnyttja efter överlåtelsen, och konkreta insatser har kommit igång från både svensk, finsk och estnisk sida. Potatis sätts exempelvis i skrivande stund i samband med årets nordiska "arbetsläger" (finländarna liksom estlandssvenskarna använder uttrycket "talko") som just pågår.

Däremot är det fortfarande ovisst hur en finansiering av byggnadsrenoveringen kan åstadkommas vid Pasklep. Den ursprungliga planen med reno-

vering och ombyggnad av tre byggnader förutsätter i praktiken extern finansiering, t ex från EU. En EU-ansökan har också lämnats av de finska parterna. Om det alternativet inte visar sig framgångsrikt kan man tänka sig en prioritering av insatserna till det på kort sikt mest angelägna, att göra det möjligt för någon att bo och arbeta på området. Jordbruksdelen kan då komma igång medan folkhögskoleverksamheten tills vidare fortsätter som nu inne i Birkas och i Sutlep och med filial i Hapsal.

En sak är dock klar: Paskleps folkhögskola har goda förutsättningar att utvecklas, trots dagens knappa materiella resurser. Grunden är självklart engagemanget från aktivisterna på den estniska sidan. Men därutöver har Paskleps folkhögskola också många vänner i både Sverige och Finland vilka vill se en framgångsrik estlandssvensk folkhögskola växa fram igen efter de mörka åren.

Detta är en utmaning för nordborna från Hola folkhögskola, Svenska Odlingens Vänner och de övriga nordiska medlemmarna i skolans styrelse. Det ska bli spännande att se vilka vägar det här samarbetet tar framöver. □

Byggnadsvårdsläger på järnvägsstationen i Hapsal sommaren -96

Text och foto av Ann Lepp

Sommaren 1996 anordnade Svenska föreningen för byggnadsvård i samarbete med det estniska riksantikvarieämbetet, Riigi muinsuskaitseamet, ett byggnadsvårdsläger i Hapsal och som jag hade glädjen att vara med på. Lägre var ägnat restaurering av fönstren i väntsalen på den unika järnvägsstationen byggd 1905-07.

Tre av de estniska deltagarna i full verksamhet.

Att delta i ett byggnadsvårdsläger innebär att man under ledning av kunniga hantverkare är med om att restaurera ett äldre hus. På så vis får man god utbildning i praktisk byggnadsvård, man gör en kulturhistoriskt viktig insats genom att hjälpa till med att bevara en byggnad till eftervärlden, och man har samtidigt oerhört roligt. I Sverige vänder sig lägren i första hand till "amatörer" som vill förena nytta med nöje. Från estniskt håll ville man i första hand att hantverkare som arbetar med restaureringsprojekt skulle vara med för att lära sig fönsterrenovering.

Mycket av traditionerna att vårda och underhålla sina hus och kunskaperna i de olika hantverken har ju tyvärr gått förlorade i Estland under sovjettiden. I stället för kontinuerlig vård och underhåll praktiserar gärna det under sovjettiden ofta använda begreppet "kapitaal remont" dvs total renovering. Detta tillsammans med alltför stor tilltro på nya och som man tror bättre material kan ge förödande konsekvenser på de gamla unika trähusen, som idag fortfarande finns kvar i städer som tex Hapsal. Det är viktigt att trästädernas karaktär inte förändras genom att man tar bort eller lägger till något som är främmande.

Här i Sverige har vi ju tyvärr fått se alltför många exempel på hur stads-kärnorna i våra gamla trähusstäder helt förlorat sin karaktär i och med 60 och 70-talens renoveringsiver. Det vore mycket sorgligt om vi fick se samma utveckling i de estniska trähusstäderna, som ju ironiskt nog har bevarat något som vi i Sverige förlorat "tack vare" det förbisedda underhållet under den sovjetiska ockupationen.

Järnvägen som sådan kom till Estland år 1869. Linjen från Petersburg via Tallinn till Paldiski öppnades officiellt 1870. Redan ett par år senare började några godsherrar planera för en fortsättning av järnvägen ända fram till Hapsal, men inte förrän år 1902 beslöt man att bygga vidare, och då med stöd av själve kejsaren. Det var på så sätt det blev möjligt för en så liten stad som Hapsal att få järnvägsförbindelse med S:t Petersburg.

Järnvägsstationen i Hapsal är en unik byggnad i sitt slag. Det vanliga i Tsarryssland var att man byggde järnvägsstationer efter typritningar. Men eftersom Hapsal som kurort ansågs av särskild vikt för Rysslands "krönta huvuden" så beslöt man att här bygga efter specialritningar utförda i Petersburg av arkitekturprofessorn K Verheim och ingenjören V Vestfalen. Byggnadsarbetena påbörjades 1905 och avslutades två år senare. Byggnaden består av fyra delar, själva stationshuset, en paviljong för kejsaren, en öppen väntsal samt den 216 meter långa perrongen. Med sina ornamenterade snickeridetaler har den säkert gett inspiration till många av de senare uppförda husen i Hapsal.

Fönsterrenovering

Vår uppgift under byggnadsvårdsläget var att hålls under 14 regniga dagar i juli, var att renovera fem av de stora fönster som finns i den öppna väntsalen som förbinder huvudbyggnaden med perrongen. Vi hade tur med valet av arbetsplats. Trots ihållande regn och en envis nordavind kunde vi arbeta torrskodda och i någorlunda lä med våra fönster. För att underlätta arbetet lyfte vi först ut fönsterbågarna ur sina karmar, tog bort gammalt kitt, lyfte ur glaset, tog bort gammal färg, bytte ut skadat trä, slipade, oljade, satte tillbaka glaset, och där det behövdes bytte till nya glas, kittade, målade samt satte slutligen tillbaka fönstren igen.

Det var ett intensivt arbete men mycket roligt att se det fantastiska resultatet. Om jag inte hade sett det med egna ögon skulle jag ha svårt att tro att fönster som såg så dåliga ut kunde återställas på ett sådant sätt. Det var också givande att arbeta tillsammans med de mycket intresserade och duktiga estniska hantverkarna. De fick nog inte bara lära sig mer om fönsterhantverket, utan också ta del av ett för dem annorlunda sätt att arbeta tillsammans.

Vi hade en skicklig instruktör i Carina Calmér, fönsterrenoverare från gamla Linköping och som med sin dotter Elsa som assistent lotsade oss ige-

nom alla svåra moment. Med från Sverige var också Héléne Hanes, bebyggelseantikvarie. Från Estland deltog elva hantverkare, och lägerledare och tillika tolk var arkitekt Lea Täheväli Stroh.

Under de två veckor som det givande och lärorika läget pågick kunde vi konstatera att det finns ett stort behov av underhåll hos trähusen i Hapsal, men också att det finns ett väldigt intresse bland människorna i staden för att "se om sina hus". Många kom och tittade på vad vi arbetade med och ställde frågor om material och redskap med mera.

Informationsdagar i sommar

Så föddes idén att anordna informationsdagar i praktisk byggnadsvård i Hapsal under sommaren 1997. Under dessa dagar kommer vi att visa och informera allmänheten hur man kan och bör underhålla och vårda sitt trähus; att traditionella material och tekniker ofta är att föredra när det gäller gamla hus och att det som kallas underhållsfritt i själva verket inte går att underhålla, utan är engångsmaterial som förr eller senare måste bytas ut.

Nu i sommar kommer det återigen att hållas ett byggnadsvårdsläger i järnvägsstationen med i huvudsak estniska hantverkare som deltagare. Héléne Hanes och jag arbetar med att i samarbete med Svenska föreningen för byggnadsvård och Riksantikvarieämbetet kunna genomföra dessa informationsdagar.

Det är ett gemensamt kulturarv som vi har att vårda. Det känns därför mycket angeläget att försöka hjälpa till med att få upp ögonen, inte bara hos myndigheter och specialister utan också hos gemene man i Estland, för hur viktigt det är att bevara de gamla trähusen, och att få människor att återigen kunna känna stolthet över sina hus och städer. □

Elsa Calmér och Marko Rogovski (t v).

Sven Salin avtackar Margit Rosen Norlin med en blomsterbukett.

SOV:s ÅRSMÖTE

Det behövs två för en tango

Estlands ambassadör var dagens gäst. Sven Salin omvaldes som ordförande. Skogsägareföreningen avblåst. SOV och SONG förbereder samgående.

SOV:s 52:a årsmöte i Sverige avhölls den 26 april i Estniska Huset i Stockholm. Dagens program inleddes med musik av Herbert Stahl och Manfred Strickman. Estlands ambassadör Andres Unga var inbjuden att komma och berättade om arbetet på beskickningen. En förkortad version av talet publiceras här intill, som en service till de medlemmar som inte hade möjlighet att närvara.

Efter talet spelade sedan, mycket påpassligt, Manfred Strickman och Herbert Stahl en viljandivals på sina dragspel, eftersom Andres Unga inlett med att berätta att han var född (1966) och uppuxen i just Viljandi.

Frågan om att bilda en skogsägareförening visade sig vara för tidigt väckt. Bertil Westerman berättade vad som hänt på den fronten under året som gått. Man har nu beslutat sig för att avvakta eftersom det mesta är ganska ovisst när det gäller ägarförhållanden och allt som hänger ihop med dessa frågor. Efter en kaffepaus var det dags för årsmötesförhandlingarna.

Sven Salin omvaldes för ytterligare ett år som styrelsens ordförande. Margit

Rosen Norlin, styrelsens sekreterare, avgick. De enda nya namnen i styrelsen i övrigt var de två ersättarna för ordinarie ledamöter: Einar Nyman och Leif Strömfelt. Valberedningen består av Lars Algot Lindström, Helga Hellman och Lennart Strömkvist. Årsavgiften fastställdes till oförändrat 100 kronor.

En verksamhetsplan för 1997 presenterades av Sven Salin. Intresserade kan på expeditionen be om en kopia. Beträffande frågan om ett eventuellt samgående mellan SOV och SONG se Sven Salins ledare sid 3.

Einar Hamberg passade på att be om ordet och kommenterade Svens förslag så här: SONG bör fusioneras in i SOV för att där utveckla sin ungdomsstrategi. SONG, som förening har gjort ett gott arbete, men bör nu samordna sin administration med SOV. SONG kan använda sina resurser bättre och SOV behöver förnyngas. SOV:s framtid är Svenska Odlingens Nya Generation!

Här nedan återges ambassadörens tal. Uteslutningar, av utrymmesskal, har markerats med (...) och mellanrubriker är satta av redaktören.

Ambassadören valde att hålla sitt tal

på estniska och blev tolkad till svenska av Mare Luts. Han tyckte det passade bra att båda språken talades just på detta möte!

"Jag tackar för den vänliga inbjudan att komma hit för att delta i estlands-svenskarnas årsmöte. Jag skulle idag vilja ta upp några moment som är förknippade med vår verksamhet och det dagliga arbetet på ambassaden, samt några mer allmänna frågor gällande Republiken Estlands politiska prioriteringar och riktlinjer. Jag har dessutom med mig hälsningar från hela personalen. (...)

- För närvarande arbetar tio personer på ambassaden, därav fyra diplomater - ambassadören, ambassadrådet för politiska frågor, tjänstemannen för ekonomiska frågor och konsuln. Just detta år kommer det att ske genomgripande förändringar i ambassadens verksamhet. Den 8 januari köpte Republiken Estland en fastighet i Stockholm - en ny ambassadbyggnad. Om detta har det stått rätt mycket i tidningarna, men kortfattat innebär det att ambassaden flyttar från 200 kvm till 700 kvm, vilket ger helt andra förutsättningar för det dagliga arbetet. (Adressen är Tyrgatan 3 ...)

- Den hittillsvarande konsuln Jürjo Loo, som många av er troligen har träffat, är sedan början av april ambassadråd i politiska frågor. Den nye konsuln Reet Olo har redan anlänt, och därför finns det ytterligare en diplomat på ambassaden sedan början av april. Vi väntar också en militär- och försvarsattaché till ambassaden och därmed skulle antalet diplomater stiga till fem.

Med estniska mått mätt skulle det då handla om en riktigt stor ambassad. Samtidigt är en sådan utveckling också helt naturlig, eftersom ambassaden även har en roll som förmedlare och kontaktinstans för 17 ambassader, vilka är ackrediterade till Estland från Stockholm. Ambassaden skulle också vilja ha ytterligare en person, som skulle sköta kontakterna med massmedierna samt handlägga kulturfrågor. Jag tror att det kommer att finnas vissa möjligheter till det mot slutet av året. Till dess hoppas vi få hjälp av Baltiska kulturcentret. (...)

Ett nät av hederskonsuler över hela Sverige

Det har på lokal nivå etablerats något mer än hundra vänorts- och samarbetsprojekt, vilka förenar kommuner, län och städer. Detta har fört tankarna till att bygga ut vår konsulära representation ordentligt till andra hälften av innevarande år.

En ambassads huvuduppgift är naturligtvis att ansvara för bilaterala relationer med det land där ambassaden är belägen samt att med denna som bas uppnå de grundläggande utrikespolitiska målen. På tal om de bilaterala relationerna mellan Estland och Sverige så är det svårt att säga något mer än att dessa relationer är utmärkt. Eller som en estnisk statsman skämtsamt sa en

gång: "Om relationerna mellan Estland och Sverige skulle vara ännu intimare skulle detta börja bli farligt för Estlands suveränitet ..." (...)

Visumfrihet

För vardagslivet är utan tvekan införandet av visumfriheten mellan Sverige och Estland årets viktigaste händelse. Som bekant träder visumfriheten i kraft den 1 maj med både Sverige, Finland och Norge. Motsvarande avtal undertecknades för en månad sedan. Införandet av visumfriheten med de nordiska länderna är ett oerhört viktigt politiskt steg. Ett tecken på internationellt förtroende. Det är vår innerliga förhoppning att hela den europeiska familjen snart följer de nordiska ländernas exempel.

Republiken Estlands huvudsakliga strävan under detta skede i historien är att återförenas med Europa eller rättare sagt att etablera en närmare relation till Europa än den hittills rådande. Ingenting har kunnat skilja oss från Europa även om vi för mer än 50 år sedan med våld slungades någon annanstans. (...)

Låt oss blicka på den närmaste historien: I slutet av augusti 1994 drogs de ryska ockupationstrupperna tillbaka från Estland. Jag är benägen att tro att utan kraftfull internationell hjälp, där USA och Sverige gick i spetsen, skulle vi än idag ha deklarerat att trupperna måste dras tillbaka. Samordningen av havsgränsen med grannen Lettland förra året skedde genom svensk förmedling.

Mötet mellan Estlands och Rysslands utrikesministrar i Petroskoi, men som blev en slags fortsättning i en återvändsgränd, kom till stånd under senare hälften av förra året tack vare en svensk förmedling.

Försvarsstyrkor

Beslutet att avsluta bevakningen eller tillsynen av situationen gällande de mänskliga rättigheterna i Estland var i mycket en förtjänst av riksdagens vice talman Anders Björck, som hade förmågan att vända de intressanta punkterna så att de framstod positiva, den ryska delegationen till trots. I detta sammanhang bör man hålla i minnet att detta var det första beslutet av detta slag som fattats av Europarådet; liknande tillsyn fortsätter i de flesta länderna i Central- och Östeuropa.

Inom ramen för programmet Partnerskap för fred håller Sverige för närvarande på att förbereda en översikt över det aktuella läget i de baltiska ländernas försvarsstyrkor, för att senare med detta som utgångspunkt inleda ett konkret samarbete.

Estland eftersträvar grannsämja

Mot bakgrund av de bilaterala relationerna har Sverige varit en av de bästa advokaterna för Estland i internationella fora, när det gäller att försvara Estlands intressen. Framför allt när det handlar om utvidgning av EU och Nato.

(...) Till detta förknippas organiskt det som har med de bilaterala relationerna mellan Estland och Ryssland att göra. För Estland är det en mycket viktig fråga att förbättra dessa relationer. I detta sammanhang skulle jag vilja jämföra världen med ett stort hus, där olika stora lägenheter fungerar som statorna på världskartan. På samma sätt som i ett hus, där var och en vill bo ostörd i sin lägenhet, utan att grannen ständigt stör eller, ännu värre, försöker riva en vägg, är det på världskartan. Estland vill leva med grannar som man kommer bra överens med och med vilka man kan prata både om politik och ekonomi.

Estland vill dansa tango

Från vår sida har vi försökt ta initiativ, som skulle kunna utgöra grunden till en ömsesidig dialog, men i mångt och mycket har dessa initiativ runnit ut i sanden. Estlands president har en gång jämfört utvecklingen av bilaterala kontakter med att dansa tango. Man kan aldrig lyckas om man inte har en partner som dansar i samma rytm. När det gäller "att dansa tango" så har Estland ofta försökt göra detta: ett bevis på det är beslutet av Estlands regering att ge Ryssland ekonomiskt bistånd omfattande 3,3 miljarder EEK utan krav på återbetalning. Detta beslut fattades i mitten av mars och har uppskattats mycket av Ryssland. Sådana ensidiga försök har dock inte gjort det möjligt att få den kalla politiska cirkel som omger sådana viktiga frågor som gränsvärdet mellan Estland och Ryssland samt ikraftträdande av handelspolitiska avtal att tina upp. Men vi är fortfarande optimister och vi är beredda att diskutera dessa frågor när som helst. Men fram till dess att de når en lösning kommer vi att dansa sådana danser, som går att dansa

ensam men också med dem som vill vara med i dansen.

Ett litet Estland

Sverige har under åren blivit ett nytt hem för många av Estlands innevånare. Här har man byggt upp ett litet Estland i egna tankar och egna drömmar. Här finns estniska hus med klubbar, föreningar och cirklar - här samlas både sverigeeister och estlandssvenskar. Det finns en estnisk skola och även ett estniskt dagis - och därmed den estniska kulturen - som man bevarat, ödet till trots. Och ni som är här har tagit del i detta. Jag tackar er av hela mitt hjärta för allt det ni gjort för Estland. Tack!

Efter detta långa anförande fick publiken chansen att ställa frågor till ambassadören. Sven Salin frågade: - Hur kommer återlämnandet av gårdarna att påverka våra relationer i framtiden? Andres Ungas diplomatiska svar blev: - Jag hoppas att det inte kommer att påverka negativt!"

Agneta Klitter

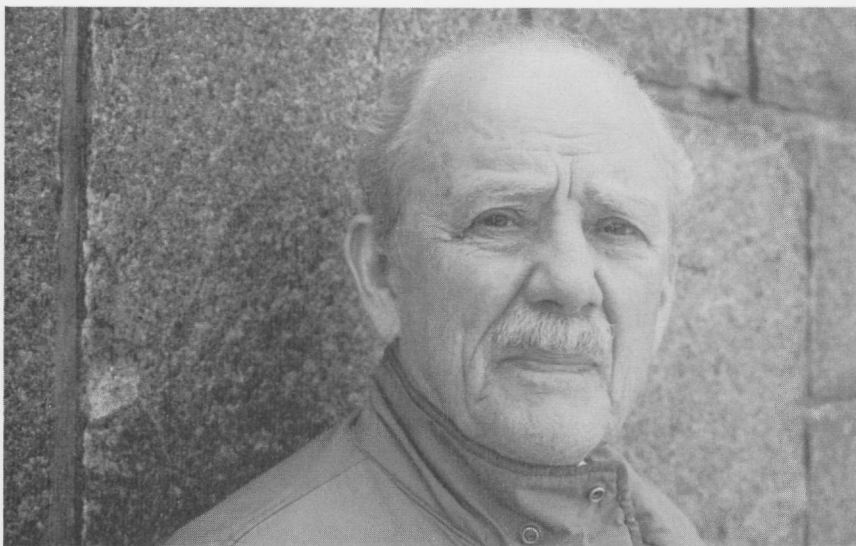
Bli medlem i SOV!

Om varje prenumerant även vore medlem skulle vi bli en stor och stark förening. Betala in 100 kronor till vårt pg 35 13 11-6 och visa att föreningen har ditt stöd! Vi blir glada över nya medlemmar. Värva gärna fler.

Estlands ambassadör i Sverige Andres Unga tolkades av Mare Luts.

På fondväggen bakom talarstolen i den stora salen i Estniska Huset finns en vacker vävd väggbonad av textilkonstnärinnan Anu Raud. Bonaden har inget namn, men symbolerna är många, t ex estniska flaggans färger: vitt, svart och blått; Tallinns silhuett och båtar i havet plus några för konstnärinnan typiska stjärnor. Det är fritt fram för individuella tolkningar av dem. Bonaden beställdes hösten 1992. Anu Raud och hennes medhjälpare Merike Londi arbetade i tre månader på Anus handarbetsgård i Kääriku.

Harald Immanuel Mickelin blev kommunalpolitiker på äldre dagar. Nu åker han fram och tillbaka över Östersjön för att representera estlandssvenskarna i Ormsö kommunfullmäktige och skaffa jobb till ön.

medborgare eller sälja till 15-20 procent av dess värde.

Valrörelse

Att ställa upp som valkandidat visade sig inte vara helt problemfritt.

– Jag var plötsligt tvungen att åka dit och avge ett lojalitetslöfte till staten, något som alla statliga tjänstemän måste göra. Men det blev väldigt bråttom. Jag var tvungen att störta iväg till båten för att hinna ordna upp alla papper med myndigheterna.

Under valrörelsen åkte Harald Mickelin runt på ön och försökte prata med så många som möjligt. Tillsammans med Margareta Hammerman, redaktör för Ormsöbladet, arbetade han fram en valbroschyr. Den pryddes av en bild på honom själv och beskrev kortfattat vilka frågor han ville jobba med.

– Jag tror att det betydde mycket att jag gick runt på ön och pratade med folk och delade ut broschyrer, säger han.

I valmanifestet lovade Mickelin att arbeta för att skapa nya arbetstillfällen, ett rationellt skogsbruk och etablering av följdindustrier. På valprogrammet stod också att se till att Ormsö kommer igång med miljövårdsarbetet bland annat i samarbete med väntorn Värmdö. Han lovade även att arbeta för att utveckla turism och kommunikationer och slog fast att fungerande vatten och avlopp, flera färjeturer, lägre biljettpreiser, bättre elnät och teleförbindelser skulle göra det lättare att öka turismen och ny industriell etablering. Dessutom tog valprogrammet upp ett par sociala frågor: modern pedagogisk grundutbildning på ön och upprustning av ålderdomshemmet.

26 kandidater slogs om väljarnas gunst: 14 från partiet Oma Saar (Egna Ön) med valprogrammet "Ormsö 2000", tio från Omad Poisid (Egna Pojkar) och två fristående.

– Partierna är väl egentligen inga riktiga partier, de fungerade mer som en lös valsammanslutning, säger Harald Mickelin.

Vann valet

Partiet han ställde upp för, Oma Saar, vann valet och tog fem av de sju platserna i fullmäktige. Harald Mickelin fick näst flest röster av alla kandidater. Fast det handlar om en liten ö och ett litet val: han fick 14 röster. Av öns 227 rösträttsinnehavare tog sig 162 till valurnorna. Valdeltagandet låg alltså kring 71 procent.

– Det tog bara en kvart att räkna ihop rösterna, berättar Harald Mickelin.

Kommunalpamp på Ormsö med uppdrag från Sverige

*Text och foto
Helene Ahlberg*

En gång i månaden åker Harald Mickelin till Ormsö för att bedriva estnisk kommunalpolitik. I oktober förra året valdes han till kommunfullmäktiges ordförande på Ormsö.

– Någon riktig politiker blir jag aldrig. Men med tiden blir man mer och mer insatt i kommunalfrågorna, säger Harald Mickelin. Med sig har han alltid uppdrag från hembygdsföreningen.

Jag har aldrig tidigare haft med politik att göra och hade inte heller en tanke på det. Men så fick jag ett samtal från förra kommunfullmäktigeordföranden Juhan Ranne som undrade om jag inte ville kandidera. Hembygdsföreningen rådde mig att ställa upp och så gjorde jag det.

Så odramatiskt beskriver Harald Mickelin sin hastiga karriärväg mot kommunalpolitiken.

Han är 78 år och har jobbat i byggnadsindustrin större delen av sitt liv.

Att just han blev vald är mest en slump, menar han. Någon måste ju företräda svenskarna och Harald Mickelin är den ende svensk som är skriven på Ormsö.

– Jag ville kunna ha bil på Ormsö och man kunde bara registrera en bil om man var skriven i Estland, berättar han.

För några år sedan köpte han hus på Ormsö. Och han pratar estniska - en nödvändighet eftersom allt kommunalpolitiskt arbete bedrivs på estniska.

Estniskt pass kan alla få som är

födda i Estland eller har föräldrar födda där. Varken den svenska eller estniska staten ställer till problem för dem som vill ha dubbelt medborgarskap.

– Jag uppmanar alla som har hus på Ormsö att skriva sig på Ormsö. Då får vi mer inflytande, säger Harald Mickelin.

Köpte gård i Sviby

1991 köpte Harald Mickelin Kasegården i sin hemby Sviby.

– Jag fick ett bra tillfälle när gumman som bodde där kom in på ålderdomshem. Kommunen uppmanade mig att köpa och det var inte så dyrt – man betalade ju i rubel.

Hans egen familjegård såldes till en estnisk familj redan 1989.

Huset han köpte har han reparerat från grunden. Han har släpat med byggmaterial från Sverige i många omgångar – därav behovet av en bil.

För tre år sedan fick han kompensation från staten för mark och gård: EVP-kuponger som man kan köpa mark och hus från staten för om man är estnisk

Flest röster, 31 stycken, fick mannen som det senaste halvåret innehaft tjänsten som kommundirektör, Teet Vainola. Fullmäktige valde honom till kommundirektör på nytt. Ordförandeposten skulle därmed gå till kandidaten med näst flest röster.

– Först sade jag nej. Men jag blev övertalad, säger Harald Mickelin.

Varför röstade så många på dig?

– De ville väl ha västerländska fläktar och tankesätt, tror jag.

Kommunalpolitiken på Ormsö hade under året före valet skakats av flera skandaler. Kommundirektören Ene Sarapuu avskedades på grått papper anlagad för försörjning, korruption och undergrävande av finansplanen. Sedan stämde Ene Sarapuu kommunen inför domstol, kommunens papper blev bevismaterial och ingen visste hur mycket pengar kommunen hade kvar att använda i budgeten.

Får ingen lön

Ledamöterna i kommunfullmäktige får inte längre någon lön, men de som gör förberedelser och har hand om vissa frågor får viss ersättning för det. Harald Mickelin jobbar dock helt ideellt.

– Men hembygdsföreningen sponsrar nu mina resor.

En gång i månaden, utom i juli och augusti, tar han färjan till Ormsö och stannar ungefär en vecka.

Har du mött några negativa reaktioner från de bofasta mot att du som svensk först kommer och köper hus och sedan blandar dig i politiken?

– Det finns en del gamla som är negativa. Ett tag var det mycket motstånd från gamla gubbar som sade: "Ni kommer hit och tar allt ifrån oss." Men de som jag har omkring mig nu är bara positiva, intygar Harald Mickelin.

Den förra kommundirektören var mycket negativ till gamla ormsöbor. I en estnisk tidskrift uttalade hon bland annat att de svenska arvingarna var ovälkomna, att de inte har några planer för ön utan bara nostalgiska minnen.

Vilka frågor arbetar du med just nu?

– Jag får med mig ärenden från hembygdsföreningen att ta upp i fullmäktige. Det handlar mycket om kyrkofrågor och jordreformen. Just nu jobbar vi med att starta ett hembygdsmuseum på Ormsö, som ska byggas upp som en gammal ormsögård. Vi vill också starta en ormsöavdelning till hembygdsföreningen.

För en tid sedan upptäcktes att ängeln från Ormsö kyrkas försvunna altare förvarades på museet i Hapsal.

– Nu ska vi ställa i ordning en glasmonter i kyrkan där ängeln och soluret, som också visade sig finnas i Hapsal, ska placeras.

Pengarna till allt detta kommer bland annat från Ormsö hembygdsförening, från privata donatorer och från Ormsö kyrkofond.

Sedan Harald Mickelin blev "kurir", som han uttrycker det, har han in-

valts som suppleant i hembygdsföreningens styrelse.

Har du lyckats hålla någravallöften och t ex skaffa nya arbetstillfällen till ön?

– Jag har tagit över lite plåtjobb och lite träjobb till Ormsö. Värmdö Design, som säljer prydnadsföremål, kan tänka sig viss tillverkning på ön. Jag har också en förfrågan från en liten firma i Uppsala. De vill ha virke till gamla gårdsgårdar. Och så har jag lite annat på gång.

– Estniska telefonverket håller nu på att dra ut telefonledningar på ön. Det ska bli minst en telefon i varje by.

Skulle Ormsö kunna bli ett turistparadis?

– Ja, det är väl det enda man kan tänka sig skulle kunna bli av ön. Det finns till exempel intresse för att starta en konferensanläggning i Rumpo.

Har partiet du representerar någon

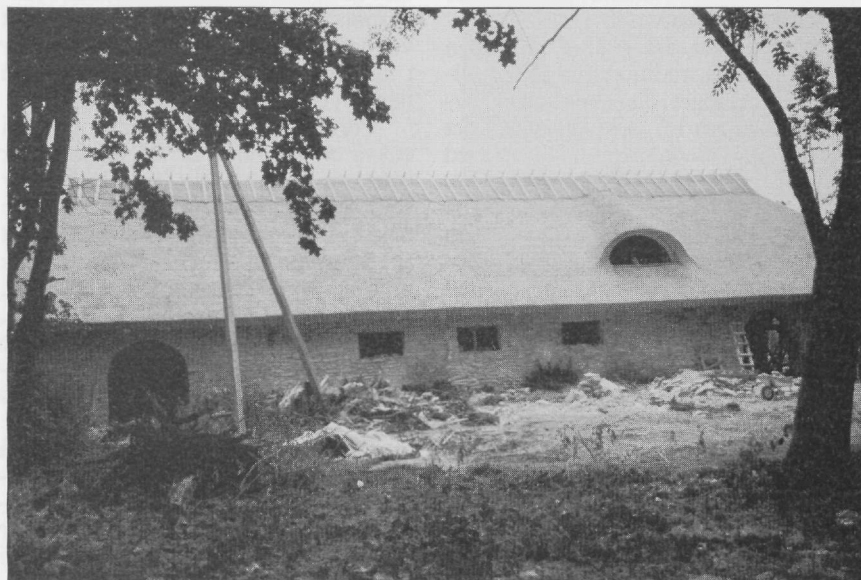
politisk inriktning eller ideologisk grund?

– Nej, vi sysslar mest med lokala frågor. Kommunen ska till exempel köpa upp bageriet och sedan arrendera ut det. Det bråkas om vildsvinen. En del säger att de är för många och måste skjutas av. Det ska startas en tidning som ska heta Ormsö 2000. När sådana kommunala frågor diskuteras sitter jag mest tyst och lyssnar.

Skulle du ställa upp för omval 1999?

– Det vet jag inte. Jag har uppmanat på hembygdsmöten att nya förmågor måste ta vid.

– Hittills har uppdraget varit roligt. Nu börjar det nästan bli för mycket. Jag är inte så ung, man blir trött ibland. Vissa perioder håller det på från morgon till kväll, säger Harald Mickelin och ser både trött och piggt engagerad ut på samma gång. □

Lyckholms museum invigt

Den 1 mars invigdes i Lyckholm på Nuckö ett bymuseum (külamuseum). Den i Hamburg bosatte "Lyckholmspojken" Gustav von Rosen, som för ändamålet hade låtit återställa en helt förfallen gammal stallbyggnad i Nuckö kommun, svarar för driften av museet, hade gemensamt ordnat dels med en öppningscermoni i Lyckholm, dels med en festlig mottagning i gymnasiets aula i Birkas. Bland de talrika utländska gästerna från Tyskland, Sverige och Finland fanns även respektive ambassadörer i Reval, dock hade Katarina Brodin lämnat återbud på en president Meris stockholmsbesök samma dag. För märktes representanter för Estlands regering, länsstyrelsen för Viks (Läänemaa) län, Hapsal stad och Nuckö kommun. Dessutom hade lokalbefolkningen ställt upp mangrant. Även mediabevakningen var omfattande. Framför det restaurerade stallet hade vid sidan av den est-

niska flaggan även hissats den tyska och den svenska. Bandet, som spärrade ingången, hölls uppe av två vackra Lyckholmsdamer i nucködräkt, Sirje Trisberg och Anu Kari. Efter några hälsningsord av Gustav von Rosen (ett flertal anförande hölls sedan i Birkas), klippte landshövding Hannes Danilov, assisterad av värdinnan Lore von Rosen av bandet. Nuckös kyrkoherde Leevi Reinaru höll sedan en kort andakt nedkallande Guds välsignelse över det nya museet, varefter den första visningen kunde äga rum.

En extra färgglad bildade dussintalet tyska flottister, som med sin chef, tyske marinläkaren Lothar von Rosen (Gustavs äldre son) och en större ambulans, en gåva av tyska marinen till sjukhuset i Hapsal, hade posterats framför byggnaden. Visning sker först endast efter överenskommelse med kommunen.

Hans von Rosen

Dansglädje på Rågöarna

Med anledning av att Rågöbornas danslag i år förärats SOV:s kulturstipendium vill jag härmed försöka ge en liten bakgrund till rågöbornas omtalade dansglädje, så mycket jag nu känner till om gångna tiders rågöbor och deras levnadssätt. Jag hade själv nätt och jämnt lämnat tonåren när det blev dags för rågöborna att lämna sina öar, sina gamla traditioner, seder och bruk.

Rågöborna hade dansen i blodet, såde man, man föddes med den, man dansade lätt och ledigt utan någon större träning. Låtarna var många, lite enformiga kanske, då de inte var så långa och man måste spela om melodin många gånger under en dans, men genom att byta tonart titt och tätt blev det dock lite variation på låten.

Särskilt var det genom brölloppen som de gamla traditionerna fördes vidare. Grundsteget i danserna kallas "färfot" och spelas i $3/4$ takt (valstakt) det dansas så: varannan takt börjar med höger fot och varannan med vänster fot. På 1 tar höger fot ett litet steg framåt på 2 tar men vänster fot intill, på 3 står man kvar och gungar lite ledigt med kroppen, nästa takt dansas likadant men med vänster fot först osv. Det har förekommit många mer eller mindre fantasifulla tolkningar av ordet "färfot", vi hade alltid mycket får på Rågöarna, varför inte jämföra rågödanssteg med fårens korta steg? Ja, detta var ännu en tolkning.

På brölloppen dansades bl a ringdans som gick till så: man ställde sig efter varandra i en stor ring utan att hålla varandra i händerna och dansade "färfot" i 9 varv, 3 varv medsols 3 varv motsols och sedan igen 3 varv medsols. Om andan föll på svängde man dansande runt några varv på sin plats i ringen eller bara vände man sig om och dansade och figurerade mot den man hade bakom sig i ringen, ibland ropade man "hajsa-a-a" och ibland "tonga-tor-r-r" och då kom källarsfar med ölkannen som fick gå runt i ringen.

Våren 1939 hölls sista gången bröllop på Rågö, det var i Lillbyn.

I början på 1930-talet bereddes rågöborna genom svenska konsuln i Reval tillfälle att komma till Sverige och uppvisa rågöbröllop på Skansen. Man började förbereda sig för resan. Nu erinrade sig gamla Ers T. Mor f. 1860, att hon i sin ungdom dansat några rågödanser med olika turer, hon fick bli vår läromästare. Vi lärde oss nu: "Äinkroken", "Tvåkroken", "Firvingen" och "Fletdansen". Äinkroken och Firvingen (trollsländan) hade även tidigare dansats i Rågöbröllop men mycket förenklat. Det var nu undertecknad var med och gjorde sina anteckningar och be-

skrivningar som sedan turligt nog följde med hit 1943 och sedan kunde återupptå här. På somrarna fick vi rågöbor ofta sommargäster från Sverige, en gång kom ett par som var folkdansare i Stockholm och de passade på att lära ut några svenska folkdanser till oss. På så sätt blev både Schottis, Vindmölle och Fjällnåpsolska bekanta på Rågöarna. Det var de unga, som tog med dessa danser i sitt program och uppförde dem på hembygdsfester hemma på Rågö.

Förutom gamla rågödanser hade vi också en rik flora av sällskapsdanser som ungdomarna lärt sig av soldater som varit stationerade där och kanske också av våra egna unga män som gjort sin värnplikt utanför det egna landets gränser. Man dansade: Karobuschka, Kahanovska, Svaboda, Krakowjak, Reinlender, Vingirka, Pas de Spagne osv. Om sommaren dansade man utomhus, på hösten och vintern i någons storstuga.

Skolbarnen dansade ringlekar på skolgården och på vintern i skolans farstu. Sista gången det fanns ett rågödanslag på Rågöarna var 1942 under tyska ockupationen. Rågöborna hade nyss flyttat tillbaka från försörjningsring- en, 1/3 (110 st) var sedan oktober 1940 i Sverige och resten, som fortfarande bodde kvar på fastlandet hade nu fått tillstånd att flytta tillbaka hem igen. Esterna skulle nu på sommaren ha sin sedvanliga sång- och dansfestival ute i Kadriorg i Reval. Det kom även förfrågan till Rågö kommun om vi ville vara med. Alla danslag skulle träna på samma danser och uppträda tillsammans. Vi svarade, att vi gärna ville vara med, men att vi i så fall ville dansa våra egna svenska danser. Det fick vi, jag minns än idag hur vi marscherade in på den stora festplatsen med våra 6 par dansare och med spelmansflickan i täten med sitt dragspel på magen. Runtom på gräsmattan satt en jättering av estniska folkdansare. Det blev applåder i mängd. Det var sista gången vi hade ett danslag i Estland, 1943-44 lämnade vi liksom övriga estlandssvenskar våra hembygder och flyttade till Sverige. Redan samma höst samlades vi till lek och dans på Birkagården i Stockholm. Vi uppträdde med rågödanser på olika evenemang t ex i konserthus i samband med lucia-

firande, i Blå hallen i Stadshuset när esternas frihetsdag firades och på en del hembygdsdagar, men snart skingrades vi och danslaget upphörde. Det blev nu en lång paus ända till i maj 1966. Under tiden hade alla hunnit hitta sin plats i det nya hemlandet och kunde nu åter tänka tillbaka på gångna tider.

Omstart i Sverige

Budkaveln gick runt till rågöungdomar i stockholmstrakten och pejlade intresset. Vi skulle träffas och resonera om att starta danslag igen. Träffpunkt var hembygdsgården på Ekerö. De som kom var: han Simas, hå Poars, hå Brångår, hå Lillbi Börs, hå Simas, hå Dampers Ri, hå Ers T., tåi Strandgårs, tåi Djurs, han Labb M., han Erikas, han Oles, tom Nikos, han Storbi Börs, hå Luthers, hå Pöhls. Snart kom också Nikos han an å hå Missomers. Alla var glada och ville börja dansa folkdans. Fyra som kom hade tidigare varit med i vårt flickdanslag därhemma, några andra hade också varit med förr både därhemma och här 1943-46, men många var också helt nya som kommit hit som barn och vuxit upp här. Det tog ett tag innan jag kunde placera alla i rätt rågögård.

Vi provade lite på Rågö "färfot". Det kändes så riktigt att vara igång igen med rågödansen och musiken. De gamla taktarna satt kvar i benen och de gamla låtarna i öronen och de ville sedan inte släppa taget. Ja visst har rågöborna sin dans i blodet!

Vi träffades sedan 10 gånger till och övade, den tolfte gången uppträdde vi på hembygdsdagen den 21 augusti 1966, det var i Badhotellet på Restaurangholmen i Saltsjöbaden.

Sedan första uppträdandet bestämde vi, att danslaget också skulle bli början till en Rågöbornas förening som skulle ordna fester och bevara och föra vidare våra gamla traditioner.

Ja, sedan har det bara fortsatt och fortsatt, 1996 firades 30-årsdagen av det sista danslagets tillblivelse.

Mera om Rågöbornas danslag får vi se och höra på hembygdsdagen i augusti.

Hå Pöhls

Vill du börja dansa rågödanser i höst?

Vi behöver fylla på i vårt danslag med nya krafter.

Träningsstid: Tisd 19.30 - 22.30 (ca)
Lokal: Hyresgästföreningens lokal i Bredäng (Stockholm).

Information: Nils Sjölund 08-204878.
Rågöbornas danslag

Kyrkboken för Gammalsvenskby annexförsamling

SVENSKBY SIDAN

Ibland tycks ödet spela forskare små spratt. Att det dyker upp nytt källmaterial rörande svenskbybornas historia är något vi har fått vänja oss vid. Varje gång detta skett har ovärderliga bidrag till historieskrivningen tillkommit. Så även under hösten 1996 när ett meddelande från USA anlände om att amerikanska forskare i S:t Petersburg funnit ett "okänt" arkiv. Det rörde sig om det Lutherska konsistoriets arkiv med kopieböcker rörande samtliga lutherska församlingar i Ryssland. För Gammalsvenskby del rör det sig om kopior som moderförsamlingen i Josephthal sänt in för åren 1833-60 genom kyrkoherde Laurentz Steinmanns försorg. Vidare rör det sig om församlingens Altschwendendorf kyrkböcker för åren 1861-85, en period när Gammalsvenskby utgjorde en egen församling med egen kyrkoherde. För dessa båda perioder i svenskbyns historia finns det nu mikrofilmkopior att tillgå via mormonernas Släktforskningscenter i Västerhaninge. Svenskbynsidans redaktör har nu i en första omgång haft tillgång till förteckningar rörande döpta, vigda och begravda åren 1833-37. Ett smakprov för året 1836 följer här:

SVENSKBY-KLIPP

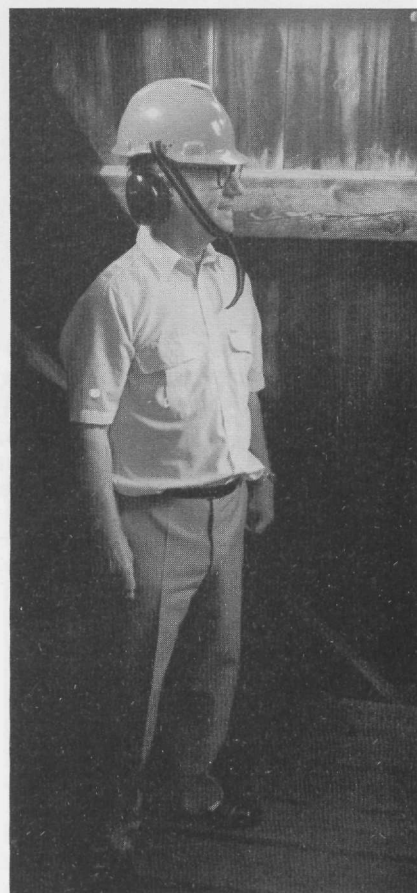
Svenskbymuseet intill Roma kyrka är öppet varje lö-sö under perioden 29/6-11/8 kl. 13-16.

Loppmarknad äger rum i Svenskbygården intill Roma kyrka söndagen den 6/7 från kl. 13.00.

Svenskbydagen på Gotland firas traditionellt i Roma kyrka den 1 augusti kl. 10.00. Svenskbygården har traditionellt öppet för servering och efter gudstjänsten vidtar Föreningen Svenskbybornas årsmöte i kyrkan (om vädret så tillåter...). En begivenhet för alla.

Svenskbydagen i Huskvarna kyrka, firas traditionellt söndagen den 3 augusti kl. 11.00. Servering och samkväm vidtar därefter i församlingshemmet. Alla är välkomna.

Föreningen Svenskbyborna har tillsatt en redaktionskommitté som ska orga-

Svenskbybornas klockare Oskar Utas i aktion i klocktornet svenskbydagen 1996.

År 1836:

Vigda:

20/9:
Johan Petersson (UTAS),
och Walba Hindrichsdotter
(BARBAS) båda från Gsvby.
20/9:
Änkl. Peter Christiansson
(ANNAS) och
Maria Matsdotter (TAKNE),
båda från Gsvby.

Begravda:

28/3:
Johan 14 år, s.t.
Peter Christiansson
(ANNAS),
Gsvby.

Döpta:

19/9:
Peter, s.t. Mats Christiansson
(ANNAS) och Anna Matsd.,
kyrkan - Steinmann.
23/4:
Elisa, d.t. Hindrik Petersson
(UTAS) och Maria Greisd.,
Schlang. - skolläraren.
4/4:
Elisa, d.t. Andreas
MASKEWITZ
och Maria Andersd., Schlang.-
skolläraren.
9/9:
Maria, d.t. Johan Hansson
(HANSAS)
och Anna Petersd.,
Schlang. - skolläraren.

nisera utgivandet av minnesboken till svenskbybornas 70-årsjubileum i Sverige år 1999. I kommittén ingår: Karl-Olof Hinas, Gunnar Hoas, Arvid Annas, Britta Hinas Persson, Elsa Thomsson och Oskar Utas. Jörgen Hedman är tillfrågad om att ingå i arbetslaget som redaktör, vilket han åtagit sig. Redaktionskommissionen uppmuntrar härmed den yngre generationen att intervjua den äldre generationen om livet i Gammalsvenskby, minnen från överflyttningen, minnen från bosättningen i Sverige m.m. Ett antal bidrag är tänkta att sedan ingå i skriften.

SKUT (Svenska Kyrkan i utlandet) har anslagit pengar till en kyrklig tjänstresa till Gammalsvenskby för två präster och ytterligare en person utsedd av Föreningen Svenskbyborna i slutet av september månad 1997.

En bild från förr

Till SOV:s arkiv har Aina Neivelt, f Holm, överlämnat ovanstående foto från ca 1920-30. Aina Holms far, Nimrod Holm (1872-1943) syns stående i mitten. Igenkända är också Frans Holm, Teodor Holm, Isak Rosen och Evald Rosen, samtliga med anknytning till Nargö. Vi ber om läsarnas hjälp att identifiera övriga lotsar och tjänstemän. Svar emottas tacksamt till SOV:s expedition per telefon eller brev.

Delade meningar?

Vem är estlandssvensk?

I Kustbon 2 och 3/1996, sid 1 resp 4, kan läsas: I nr 2 skriver Sven Salin: "Man kan konstatera att vi estlandssvenskar under våra drygt femtio år i Sverige levt ett relativt anonymt liv bland svenskarna". I nr 3 refereras samme man ha sagt: "Estlandssvenskarna har funnits i Estland i över 700 år. I 50 år har estlandssvenskarna nu levt i Sverige, blivit svenska medborgare, skaffat sig arbete och utbildning och integrerats i det svenska samhället."

Undertecknad, som är s k svenskbybo, kan instämma i citaten ovan, men med ett undantag, och det gäller den angivna tidsrymden 50 år. Enligt min mening borde det varit 67 år. Den första augusti 1929 anlände den första större gruppen, ca 900, estlandssvenskar till Sverige; de som fortfarande kallas svenskbybor, och gärna vill kallas så.

För mig är estlandssvensk = ättling, oavsett bostadsort, i nedstigande led till någon i den svensktalande folkgrupp, som med början för 700 år sedan bosatte sig i det som idag är Estland. Med denna min definition är det, som jag tar mig

friheten opponera mot citatens tidsangivelse. Att det tog 148 år, genom påtvingade långa omvägar, att nå den efterlängtdade svenska kusten, mot mellan 1-3 veckor för estlandssvenskarna 1944, tycker jag inte bör minska rätten för svenskbyborna att räknas som estlandssvenskar från Dagö!

Jag har roat mig att helt flyktigt och opretentiöst jämföra likheter mellan estlandssvenskar och svenskbybor.

Vi kan börja från början:

- Bådas historia kan ledas 700 år tillbaka i tiden.
- Båda har fått föra en kamp för sin frihet och sin svenskhet.
- Båda har fått känna på tsarvälde och sovjetvälde, i mycket inte så värst olika.
- Båda har fått känna på godtyckliga arresteringar och deportationer.
- Båda har för att överleva sett räddningen i att nå Sveriges kust.
- Båda har fått uppleva tragedier vid försöken att nå denna kust.
- Båda har fränder, som oskyldigt dömda försvann i fångläger eller på annat sätt led oförskyllt genom rättslöshet.
- Båda har trots allt även många ljusa minnen att glädjas åt.

Tidpunkter, orsaker och omständigheter har i de flesta fall varit olika, men upplevelserna, i sorg eller glädje, har varit lika för båda grupperna.

Under de senaste åren har samarbete upprättats mellan SOV och föreningen Svenskbyborna. Detta känns för mig som ett erkännande av att svenskbyborna är estlandssvenskar. Låt oss därför inte träta om 17 år hit eller dit.

Det är viktigare att fortsätta på den inslagna vägen av samarbete.

Tänk om man skulle kunna göra en TV-serie om estlandssvenskarnas och svenskbybornas dramatiska historia! Persongalleriet skulle bli uppseendeväckande. Vad sägs om sådana historiska storheters inblandning och påverkan som: Tyska Orden, Valdemar Atterdag, Gustav II Adolf, Karlarna IX, XI, XII, Jakob De la Gardie, Per Brahe, Katarina II, Potemkin, Lenin, Stalin, Prins Carl, Gustav V, Natan Söderblom, Erling Eidem, Per Albin Hansson, Tage Erlander - för att nämna några.

Jag hade förmånen att som sångare i Svenskbykören få vara med på Skansen vid SOV:s minnesdag av flykten till Sverige för 50 år sedan. Om tre år är det svenskbybornas tur att högtidligt hålla 70-årsdagen av sin ankomst till Sverige. Jag kommer att verka för att Svenskbyföreningen inbjuder SONG-kören till Svenskbydagen den 1 augusti 1999 i Roma kyrka på Gotland. Jag hoppas kören anammar en inbjudan.

SOV- och SONG-medlemmar är alltid välkomna på varje Svenskbydag. Svenskbyborna var de första estlandssvenskarna i Sverige, men som sammanslutning för estlandssvenskar är SOV mycket äldre och större än vi, som väl får känna oss som SOV:s lillebror. Väl mött framledes!

Takne-Anschas-Oskar, svenskbybo/estlandssvensk, som med stor behållning läser Kustbon, vilket Takne-Anschas sonokono Birgitta också gör!
Oskar Utas

Till mitt ursprung

Lösryckta dagboksanteckningar från en resa till Estland april 1997 tillsammans med min far.

Måndag 21 april

Vaknar 5.00. Vi träffas 7.30 på City-terminalen. På Arlanda blir jag stoppad. Två kameror, en bandspelare, 5 filmrullar, 10 kassetter till bandspelaren, batterier. För mycket elektronik!

Hämtas i Tallinn av Mado Limbak. Till Hapsal. Visst ser det något bättre ut längs vägarna än 1990 då jag senast var här. Men ändå! Checkar in på Hapsal hotell.

Tisdag 22 april

Väckning 6.30. Med bil till Virtsu och färjan över till Koivastu, där Leo Filipov hämtar. Sightseeing på Moon (Muhu) och Ösel (Saaremaa) eller Särel, som min mamma brukar säga. Till Kuressaare, fin stad.

Onsdag 23 april

Har nu sett det mesta av staden. Ska vi kunna åka båt till Runö? Det blåser ganska kraftigt. Joo, det går! Båten avgår från Roomassaare 16.30. 2,5 timmar senare siktar jag Runö. Fyren och en stor mast. Solen skiner och havet är näst intill blankt.

Ruhnu harbor (Runö hamn). Förskräckligt. Inte blev det bättre vartefter den gula bussen körde oss norrut. Jag kom väl på fel årstid. Ingen förmildrande sommargrönska dölde någonting.

Ligger här i mörkret. Strömmen är avstängd mellan 24.00-7.00 över hela ön. Räknar fönsterrutorna. Å, vad konstigt det känns! Här är jag nu på den där lilla pricken mitt i Rigaviken, som jag

tittat på så många gånger på kartan. "Däriifrån kommer min pappa och mamma!" sa jag ofta till mina kompisar. Jag har en känsla av att jag blev betraktad som lite exotisk. I mörkret passerar bilder revy. Jag som aldrig varit här borde väl inte ha några känslor. Känslor och förväntningar. Goda som mindre bra. När det ljusnar får jag se hur det är.

Torsdag 24 april

I köket finns den tredje gästen på "pangget". En tjej som heter Mare från Kuressaare ska lära gränsbevakningen och några runöbor engelska. Det är 16 personer och vår värdinna är med.

Bandspelaren, två kameror, pappa och jag går iväg efter frukosten. Bandspelaren surrar. Vad är det här då? Andersgården. Är det här Korsgården? Oj, oj så mycket jobb! Dom drevar med mossa. Ja, men hur ska det gå med halmen, som verkar ha stått hela vintern? "Pling, pling." Kyrkklockan hörs tydligt. Nu är vi framme vid kyrkorna och nu gråter jag. Åh, är det så här det ser ut! Men så litet det är!

Pappa börjar avhandla kommunala ärenden i kommunalhuset och jag strövar på egen hand. Först posten. Vykort? Två Runömotiv finns. Handlar och ritlar en fyrkant på kortet som visar att jag vill ha frimärken. Damen på posten räknar snabbt ihop köpesumman på sin abakus (kulram). Slår sen beloppet på sin miniräknare och visar mig. 17 kort med frimärken 104,5 EEK. Vilken fascinerande kombination av gammalt och nytt!

Eftermiddagen ägnar jag åt att ta mig till "Limo Beach". Runö sandstrand. Fin, fin sand långt upp i skogen. Här skulle jag kunna tänka mig att ha ett sommarställe!

På kvällen är det ett fruktansvärt väder. Regn, regn. Vi blir hämtade av bussen och ska äta "kväll" någonstans söderöver.

Fredag 25 april

Klockan 8.00 är vi i nya kyrkan på morgonmessa. Prästen - Harri Rein - har gjort så fint, alla ljus är tända. Det är så kallt att det ryker ur munnen på honom när han mässar. Jag begriper ingenting, eftersom allt är på estniska, men vackert är det. Bandspelaren är igång, och så har jag då bevarat en välsignelse över Thomas Lorentz och hans dotter. När vädret klarnar tar jag mig till fyren. Inte så långt som till Limo, dit det tog 50 minuter att ta sig från byn. Älsklingskameran är med. Några bilder rakt in i skogen, som jag ville ha, eftersom mamma så livligt berättat om den vackra skogen med raka furor. Det var vackert och fridfullt. Fyren är nu fotograferad.

Lördag 26 april

Lördag morgon. Nu ska vi flyga till Pärnu. Tar farväl av Mare. Bussen hämtar och innan dess kommer vår värdinna och säger adjö. Goodbye, säger jag till henne. Goodbye, hörs det lite försynt och Mare och jag ler. Till Ruhnu Airport går vår färd.

Incheckningen är fullständigt charmant. Vårt bagage vägs in. Motvikt: gammeldags kilovikter. In i det lilla planet och iväg. Från en värld till en annan.

Jag kommer nog ändå att åka tillbaka till Runö. Då ska ön få visa sig i all sin blomstrand prakt och jag kommer att få se hur uppbyggnaden av Korsgården fortskrider.

Ulla-Stina Rundgren

Runö gamla kyrka ur mitt perspektiv.

Incheckning på Runö Airport.

Historia skrevs på Birkas

När Samfundet för Estlandssvensk Kultur höll möte på Birkas Folkhögskola i februari skrevs historia. Det var första gången den nyrenoverade skolan togs i besittning för samfundets årsstämma – men absolut inte den sista.

En mulen och disig fredagskväll stälvade "Regina Baltica" ut från Tegelvikshamnen mot ett gungande hav. Efter några timmars vila brummade fartygets sirener över Finska viken: en varning till övriga sjöfarare. Dimma i banan smög in över viken i höjd med Odensholm och Hangö. Dimman var så kompakt att man inte såg fartygets skummande – man hörde det bara.

När vi närmade oss Tallinn hade dimman lättat och ett knippe solstrålar trängde genom molntäcket. Men de försvann lika snabbt som de kommit; molndiset varade sedan hela dagen. På väg in till hamnen passerade vi ett fartyg som kantrat bara några hundra meter från farleden. Fartyget låg med kölen i väderet, förmodligen hade det förlit i en vinterstorm.

Väl i land togs jag emot av Ants Varblane och min kusin, båda medlemmar i samfundet. Vi åkte mot Nuckö och anlände framåt tolvtiden till Birkas Folkhögskola. Vi blev bjudna på te och hembakade bullar och kakor – det kändes som hemmat.

Årsmötet på Birkas Folkhögskola började med ett tänt ljus och en tyst minut till Johan Ervin Sédmans minne. Till detta sa Ain Sarv några väl valda ord över hans gärning. Därefter vidtog själva mötet med Ivar Rüütli, som gick igenom dagordningen.

Ain Sarv föredrog verksamhetsberättelsen och redovisade samfundets arbete: "Vi fortsätter, trots att vi inte har resurser till stora aktiviteter. I Hapsal, Birkas och Sutlep är arbetet nära förbundet med Paskleps Folkhögskola. Vi har diskuterat möjligheten att utvidga skolans verksamhet till Vihterpalu och Ormsö. I Tallinn arbetar man vid S:t Mikaelns kyrka, även Ronor börjar distriberas."

Sedan valdes ny ordförande i Samfundet. Äldstes råd hade kvällen innan föreslagit Arne Tennisberg som kandidat och Ain Sarv som vice ordförande. Tallinns avdelning föreslog Sven Koinberg. Båda är från rickulområdet, Arne bor fortfarande där medan Sven bor i Keila.

Vid valet blev det diskussion om samarbete med SOV och SONG. Citat ur protokollet:

– Jag ser det som viktigt att SOV, SONG och SESK utvecklar ett tätare samarbete, så att de kan förenas i framtiden (Sven Koinberg).

– Vi har samarbete sedan 1988, SOV är engagerat även i Folkhögskolan (Ain Sarv).

– Det är svårt att besluta om närmare samgående med SOV, eftersom problemen i Estland och Sverige är så olika (Arne Tennisberg).

Därefter vidtog hemlig omröstning

som gav Arne Tennisberg 32 röster och Sven Koinberg 12 samt en ogiltig röst. Ain Sarv kvarstår som vice ordförande.

Revisionberättelsen föredrogs av Enna Skönberg och Maru Sepp. Till sist var det min tur att hälsa från SOV, SONG och Sverige. Jag berättade att vi lämnat Vikingagatan och flyttat till större lokaler på Roslagsgatan. Vi hoppas också att samarbetet fortskrider i fortsättningen mellan SOV, SESK och SONG.

*Herbert Stahl
representant för SOV
och medlem i SESK.*

Stöd SESK genom medlemskap

I Samfundet för Estnisk Svensk Kultur ska vi omregistrera våra medlemmar. Om du vill fortsätta vara medlem så skicka oss två foton av dig själv i format 4x5 cm så skickar vi dig ett nytt medlemskort. Uppdatera samtidigt dina personuppgifter: postadress, tel hemma och på arbetet, även eventuell e-postadress.

Årsavgiften motsvarar en procent av din medelinkomst per månad, dock minst tio estniska kronor.

Medlemsavgiften betalas till SESK:s pg 74 54 05 - 1 i Sverige, eller på Postbanken i Helsingfors konto 10066 788. Ange att det är medlemsavgift, och för vilket år.

SONG ut på nätet

Netscape: SONG

Location: <http://www.algonet.se/~song/>

What's New? What's Cool? Destinations Net Search People Software

SONG häftet | Försäljning | Evenemang

Svenska Odlingens Nya Generation (SONG)

SONG är en förening för ättlingar till estlandssvenskarna.

Estlandssvenskarna är en folkgrupp som sedan medeltiden bott på denna och kuststräcka i västra Estland. Man talade en äldreformig svenska.

Under andra världskriget jämnade så gott som alla sin gamla hembygd. De flesta kom till Sverige. I över 50 år har man bott och levat utanför Estland.

För ett knyta årtionden generationerna och förmäla kunnskap om våra gemensamma traditioner och historia bildades en "ungdomsvidelning" 1984. Moderförening är Svenska Odlingens Vänner (SOV).

SONG och SOV delar idag lokaler på Roslagsgatan 57 i Stockholm. Här finns en gemensam expedition, arkiv, bibliotek, utställning av föremål m m.

Adress:
Roslagsgatan 57
113 54 Stockholm

Telefon: 08-612 75 99
Telefax: 08-612 77 85

Öppettider:
måndag-torsdag 9.00-14.00
torsdag 17.00-20.00

Postgiro: 486 15 63-7

Ordförande: Monica Ahlström,
Kvällsvägen 4,
146 31 Tullinge.
Telefon: 08-778 63 29

Svenskbyggeri | Folkdräkter | Musik | Språk | Hantverk | Bostäder

SONG har tagit steget ut i de nya medierna. Som första estlandssvenska förening har Svenska Odlingens Nya Generation en egen hemsida på Internet, det världsomspännande datanätverket.

På hemsidan kan man läsa en kort beskrivning om SONG och estlandssvenskarnas historia. Här finns en karta över de gamla svenskbygderna. Med ett klick med datamusen på till exempel Runö kan nätsurfaren få upp en större kartbild över just den ön och lite ö-historik. Med ett klick på rubriken "folkdräkter" eller på dräktsymbolen får man upp ett foto av runödräkten och lite information.

Hemsidan har byggts upp av Lauri Lindgren, medlem av SONG:s styrelse och med rötter på Rågö. Än så länge är informationen om Rågöarna mest utbyggd – här kan man också gå vidare och få mer information om varje by (inte helt förvånande med tanke på konstruktörens härstamning).

Hemsidan är ännu inte färdig utan byggs på med ny information allt eftersom. Vid Kustbons pressläggning hade ö-specifik information om Runö, Ormsö, Rickul och Rågöarna lagts in, liksom folkdräkter från dessa öar med undantag för Ormsö.

Notiser från Ormsö

Under vintern har man haft svensk språkkurs på Ormsö. Deltagarna var tio damer och två herrar, den yngsta var 14 år och den äldsta var 71 år. Gruppen vill särskilt berömma den äldsta som heter Sofia Zinkovat, som trots sin ålder och svårigheterna att lära sig svenska över estniskan med ryska som modersmål, var en av de flitigaste kursdeltagarna. Lärare var Eve Streng från Rumpo.

Tolv kommuner fick extra bidrag till byalagsverksamhet från länsstyrelsen. Ormsö fick 2000 kronor till renovering av brandkårsbrunnen vid "Pearsbäcken".

Telefonerna på Ormsö tystnade måndagen den 14 april. Reparatörerna kunde inte komma över till Ormsö förrän på onsdagen, eftersom det inte fanns någon färjeförbindelse på tisdagar.

Lantmätteri

Lantmätare Kivimäe anlände till Stockholm söndagen den 20 april för ett tvådagars besök. Han tog emot de kärrsläts- och räilby/diby-bor som har för avsikt att fullfölja lantmäteriproceduren. Cirka två tredjedelar av de ursprungliga ansökarna beställde utsättning och siktröjning.

I Hosby är lantmäteriet klart och registrering i fastighetsregistret pågår.

Estnisk språkkurs i sommar

I sommar planeras åter en estnisk språkkurs. Lärare blir Eve Streng från Rumpo. Hon undervisar i svenska och är utbildad bl a på Birkas gymnasium.

Ring Maria Gilbert 08-550 97 341.

Margareta Hammerman

Sidan kommer att utökas med bild, text och ljud om musik, hantverk, bostäder och språk i de olika estlands-svenska bygderna. Redan i dag kan dock hemsidesbesökaren få höra konstruktörens far tala dialekt i elva sekunder - om han eller hon har dator med högtalare.

I dag finns också beskrivningar med bilder över böcker och vykort till försäljning, och upplysningar om var man kan få tag i dem (adress och öppettider till SOV:s expedition). Dessutom kan man läsa en del av innehållet ur det senaste SONG-häftet, samt, om man är tålmodig, titta på framsidan (bilden tar lång tid att rulla fram).

Adressen till hemsidan är:

www.algonet.se/~song

och kan alltså nås av alla som har tillgång till Internet. (Tecknet ~ som kallas tilde får man genom att trycka alt + tecknet till höger om å på tangentbordet för PC, eller tecknet till höger om å och sedan mellanslag för Mac.)

Helene Ahlberg

Estnisk stipendiat

För andra året i följd har Tumbagymnasiet haft möjligheten att motta en stipendiat från Gustav Adolfs gymnasiet i Tallinn. Årets stipendiat hette Agnes Ojala och bor just i Tallinn. Agnes sverigebesök ägde rum två veckor i april och hon deltog i skolarbetet under denna tid samt guidades runt i Stockholmsområdet under fritiden. Hennes värd, Jennie Andersson, går i klass Sp1A i gymnasiet och bor i Tumba. Agnes deltog alltså i det normala skolarbetet, hon skrev bl.a. ett prov i engelska och klarade sig mycket bra. För själva stipendiet stod Riksföreningen Sverige-kontakt, vars stockholmsavdelning administrerade arbetet. För det rent praktiska stod på den estniska sidan biträdande rektorn Helda Venderström samt S:t Mikael's församlings ordförande, Ivar Boman. På den svenska sidan var de ansvariga framför allt rektor Agneta Göransson samt undertecknad. Möjligheten att under 14 dagar få besöka Sverige betyder mycket för de estniska eleverna, som intensivt läst svenska under tre terminer och nu f.a. behöver få praktisera sina kunskaper. För både årets stipendiat och förra årets (Maire Link) har den första veckan varit ganska arbetsam språkmässigt sett, medan det

Agnes Ojala från Gustav Adolfs gymnasiet i Tallinn, här (t h) vid ankomsten till Frihamnen tillsammans med sin svenska värd från Tumbagymnasiet utanför Stockholm, Jennie Andersson.

sedan ju längre tiden lider har lossnat mer och mer när det gäller att tala svenska och också förstå och hänga med i svenskt talspråk. Här följer nu en kort redogörelse från Agnes Ojala för hennes sverigevistelse.

Jörgen Hedman

Tumba 23. april, 1997

Mina dagar i Sverige.

Det var lördags kväll, den 13:de april. Jag gick till hamnen för att komma hit. Jag var ensam, så var det jättetråkigt att åka båten. Resan tog 15 timmar och på morgonen mötte jag Jennie i Stockholms hamn. En lärare, som hette Jörgen, körde oss till Tumba. Lektionerna hade redan slutat och så visade Jennie mig skolan lite. Efter det gick vi hem.

På tisdagen började jag medverka aktivt i lektionerna. J början var allt så underligt. Jag kunde inte förstå ordentligt vad de andra sa. De pratade fort och använde mycket slang, så att det var väldigt svårt att begripa något. Dessutom kände jag nästan ingen i klassen. Jennie hade presenterat mig för några tjejer, men ändå kände jag mig lite ensam.

Så småningom vände jag mig med situationen och allt blev lättare. Det var bara en grej, som jag inte kunde vänja mig - lektionerna var så långa. 45 minuter långa lektioner i Estland är ingenting emot Sveriges 60 och 90 minuter. Folket i skolan var väldigt vänligt, många frågade mig hur var läget och om jag förstod allt. När jag hade några ord, som jag inte begrep, då var alla snällt villiga att förklara dem.

Efter skolan hade jag möjligheten att gå och titta på Jennies handbollsträningar. På måndagen, den 21:a april hade hon till och med en tävling. Jag hade aldrig tittat på en handbollsmatch förut och jag måste intyga att det var intressant.

Under de två veckorna jag var här besökte jag utom Tumba också Stockholms gamla stad och några kommuner i grannskapet. Naturen här är oerhörd vacker - de sköna små sjöarna och den graniten som framträder från jorden. Tack vare det föränderliga vädret såg jag Sveriges natur från många olika håll.

Mitt besök var inte långt, men ändå var det en ny, intressant och behaglig erfarenhet för mig. Jag vill tacka er alla för den, i synnerhet Jennie och hennes föräldrar.

Hälsningar från Agnes!

Rickul Nuckö hembygds- förening

Föreningen har firat sitt 5-årsjubileum. Det skedde vid årsmötet som i närvaro av 220 medlemmar hölls på Piperska muren i Stockholm den 15 mars. Estlands konsul och representanter för Nuckö kommun var inbjudna gäster.

Vid årsmötet omvaldes Richard Gineman som ordförande. Mötet beslöt att bilda en ungdomskommitté för att rekrytera yngre medlemmar och stimulera deras intresse för den estlands-svenska kulturen. Sammankallande för denna kommitté blev Carita Laving.

Årsavgiften 1998 blir oförändrad - 150 kronor för medlemmar och stödmedlemmar och 50 kronor för den som

är yngre än 26 år. Medlemsbladet ingår självfallet i medlemsavgiften!

I år deltar föreningen i midsommarfirandet i Nuckö kommun. Mer om detta kan du läsa i senaste medlemsbladet.

Så levde vi i Rickul-Nuckö heter en bok som föreningen nyligen gett ut. Det är minnen nertecknade av Manfred Hamberg och Karin Dalström. De skildrar på ett lättläst sätt livet fram till 1944. Den kostar 60:-. Porto tillkommer.

De torsdagsträffar som föreningens kulturkommitté anordnar på Roslagsgatan 57 första torsdagen varje månad (utom juli-augusti) har blivit uppskattade. Nästa träff äger rum den 4 september 14.00-19.00. Då kan du möta gamla och nya bekanta, dricka kaffe och kanske handarbete. Nya föreningsmedlemmar är välkomna.

Stöd uppbyggnaden av Rosleps kapell! Det kan ske genom bidrag som sätts in på postgiro 55 68 81-1. Skriv Roslep kapell på inbetalningskortet.

*Per-Erik Fyhr
Informationskommittén*

Runö spalten

Det mesta intresset på Runö just nu rör sig kring återlämnandet av ägorna till de tidigare runöbornas arvingar. Enligt uppgifter, publicerade i Ösel-tidningen Oma Saar i januari 1997, av lantmätare Aime Laur, som har till uppgift att nu i vår börja sätta ut de gamla gränserna, kommer av totalt ca 800 hektar att återlämnas ca 680 till de gamla ägarna. Resten tillfaller i Estland boende personer och Runö kyrka. Enligt Aime Laurs uppgifter är Runös hela yta 1.153 hektar och över halva ytan kommer således att gå över till runöborna i Sverige.

Thomas Lorentz

passbåtstrafik om man jämför med tidigare år. Båten ligger i Derhamn och är en stålbåt som är besiktigad för 10 personer och gör 8-10 knop. Priset är moderat och telefonnumret till Derhamn är 37242-97221. Han som har "hand om 'et" heter Arder Väli.

Övrigt som pågår inom Holmbo-gruppen är att Tiina Peil, kulturgeograf, önskar komma i kontakt med andra generationen holmbor för att fråga lite om deras förhållande till ursprung och den äldre generationen. Jag tycker att Tiina utför ett meningsfullt arbete och vill "puffa" för att vi ställer upp på hennes intervjuer. Lev väl!

Owe Fahlstrom

NARGÖ FÖRENINGEN

Vid föreningens årsmöte den 15 mars valdes Margit Rosen Norlin till ny ordförande för 2 år efter Gulla Bertelson, som kvarstår i styrelsen.

Nyvalda i styrelsen för 2 år är Vello Vilberg och Lennart Sehlberg.

Övriga styrelseledamöter är valda på två år vid föregående årsmöte.

Föreningen fortsätter hålla kontakt med Viimsi kommun för att erhålla fort-löpande information om planerna för ön. Arbetet med kyrkogårdens restaurering fortsätter under sommaren. Den 13 juli kommer gudstjänst att hållas vid kyrkan på Nargö och en minnesstund vid gravgården.

Nya medlemmar till föreningen är välkomna. Årsavgiften är densamma som förra året, 150 kronor. Inbetalning kan ske till pg 414 37 82 - 3.

Margit Rosen Norlin

Rågöspalten

Vid Rågöföreningens årsmöte den 16 mars omvaldes styrelsen, d v s ordförande Arnold Lindgren, vice ordförande Mikael Nyman, kassör Herbert Stahl, sekreterare Nils Espling, styrelseledamot Gun Pella. Suppleanter Hjalmar Enggrön och Helga Spillman.

Markäterlämningsfrågan har för Rågöarnas del inte rört sig, p g a att öarna varit avstängda av säkerhetsskäl, att två kommuner, Padis och Paldiski, pretenderar på området och kanske har det också funnits en till ovillighet gränssande tröghet hos länsstyrelsen i Harjuma. Det sista beskedet från länsstyrelsen är dock att ansökningsärendena skall behandlas under våren.

Rågöbornas danslag, årets estlands-svenska kulturstipendiat, förbereder en turnéresa till Estland 14 - 18 juni som går till Setumaa, f d landskapet Petserimaa i sydöstra hörnet av Estland, vidare över Tartu-Mustvee-Avinurme-Narva-Palmse och åter till Tallinn.

Uppropet om besök på Rågöarna, som föreningen gjorde, har mött ringa intresse, men en mindre grupp kommer att besöka öarna 24-28 juli.

Dessutom ankrar USA:s medelhavsflotta upp i Rågerviks sund 10-23 juli med de största marina enheter, som någonsin skådats i Östersjön. En sorts fortsättning på de historiskt uppmärksammade besöken i sundet mellan Rågervik och Rågöarna.

Arnold Lindgren

Ormsö kyrkofond

Årsmöte hölls den 11 maj. Inga förändringar i styrelsen. Valberedning, revisor och revisorsuppleant omvaldes. Ordföranden Sven Salin påpekade att nästa år blir ett viktigt år för valberedningen då hela styrelsen avgår och fondens fortsatta verksamhet skall omprövas. Allt enligt fondens statuter.

Arbetet med renoveringen av kyrkan fortsätter. Nya hängrännor och stuprör har monterats. Man fortsätter med att lägga plåt i fönstersmygarna. Därefter är det planerat för omkalkning av ytterväggarna. En annan av fondens uppgifter blir att hjälpa församlingen med att färdigställa församlingshemmets allmänna del. Detta hoppas vi skall vara klart till Olofsdagen 1998.

Diskussionerna angående utökningen av gravgården fortsätter. Kommunfullmäktige har tillstyrkt att gravgården utökas, men kyrkoförvaltningen säger nej. Kyrkan, kyrkotomten och gravgården är fornminnesskyddade sedan 1973. *Margareta Hammerman*

Odensholms byalag

Holmborna håller nu på att slutföra sitt projekt: att hedra och befästa minnet av sina förfäder och sitt ursprung. Man kommer att förutom de över släkterna resta minnesstenarna och klockstapeln, komplettera med en stensulptur som ska få tankarna att gå till det som varit. Allt står intill Jesu kapell.

Under sommaren kommer i vanlig ordning en stor del av oss att besöka hembygden och då företrädesvis veckorna 27 och 28 - allt enligt "årsmötes-samsyn". Numera går det riktigt bra att ta sig till Odensholm. Det går nästan

Val av kyrkoråd och styrelse i Svenska S:t Mikael's församling i Tallinn

Den nya valordning som från och med innevarande år gäller för samtliga kyrkoförsamlingar i Estland tillhörande EELK (Estniska Evangeliska Lutherska Kyrkan) föreskriver, att under januari/februari skall samtliga församlingar genom val tillsätta kyrkoråd samt styrelse att tjänstgöra i fyra år. Under ledning av vår tillsynspräst Mårten Andersson avhölls valen hos oss söndagen den 2 februari.

Enligt EELK:s stadgar är den församlingsmedlem, som är döpt och konfirmerad, valbar. Föregående års medlemsavgift till församlingen skall vara betald. Eftersom konfirmation var förbjuden under den ryska ockupationstiden var det av praktiska skäl nu omöjligt att begära, att alla kandidater skulle vara konfirmerade. Därför godtogs nu de, som var enbart döpta.

Styrelsens sammansättning

Undertecknad blev enhälligt omvald till ordförande i kyrkorådet och styrelsen men med det förbehållet (av mig p g a hälsoskäl, som förorsakats av en hektisk arbetsbelastning förra året i samband med kyrkans renovering) att en del av mina åligganden fördelas inom styrelsen.

Toomas Lilienberg, vice ordförande, ansvarar för rådgivning angående kyrkans renovering samt information beträffande EELK:s löpande ärenden.

Kullo Remme, vice ordförande, sköter kontakterna med SKUT och präster, färdigställer program för gudstjänster samt är redaktör och utgivare för vårt församlingsblad.

Ivi Tamm, sekreterare.

Karin Berg, kassör och vice sekreterare.

Ants-Enno Lõhmus, rådgivare inom renovering/byggnad samt kontaktperson med Estlands konstmuseum beträffande iordningställande av kyrkans källare inför ikonutställningen.

Katrin Maandi, kontaktperson med stiftelsen S:t Mikael's i Tallinn kyrkofond i Stockholm. Hon tjänstgör på Sveriges ambassad i Tallinn.

Helda Venderström ansvarar för urvalet av elever, som studerar svenska i Gustav Adolf gymnasiet i Tallinn, till olika konfirmationsläger på somrarna i Sverige och Finland samt samordnar, tillsammans med vår kontorspersonal, ungdomarnas resor. Helda Venderström är studierektor.

Krista Luhats sysslar med PR.

Alla utom Helda Venderström talar svenska, men hon har lovat att snart lära sig språket hos oss. Ants-Enno Lõhmus förstår lite svenska och ökar säkert sina kunskaper med tiden. Ett av målen för styrelsen är att alla i denna kan kommunicera på svenska språket.

Kyrkobesök

Ur föregående års redovisning kan nämnas, att våra gudstjänster i genomsnitt besöktes av 73 personer samt att 384 mottog nattvarden, däribland många unga. Antalet församlingsmedlemmar ökade med 22 personer.

Sammanträden

Under året hade styrelsen 33 protokollförda sammanträden och detta stora antal torde vara unikt inte enbart inom kyrkolivet i Estland.

Ekonomisk hjälp

Tack vare ekonomisk hjälp ur fonden med vårt namn i Stockholm samt Sveriges Kyrkofond har man kunnat genomföra dräneringen av kyrkans grund, och alla 33 fönster är utbytta mot nya s k säkerhetsglas, som försvårar inbrott.

Vår svenska vänförsamling i Hangö, Finland, som skänkt kyrkbänkar till oss, undersöker nu möjligheterna, att med finska medel restaurera bänkarna - till en början för 220 sittplatser. En mängd körer samt instrumentalister har tränat och konserterat i vår kyrksal, som är mycket omtyckt för dess akustik. Beträffande finanserna uppgick våra utgifter för 1996 till EEK 1.066.258 (ca SEK 600.000), som täcktes av gåvor. Vårt stora problem är att finna medel till våra dagliga utgifter, ty vår fond i Stockholm utbetalar enbart medel till kyrkans renovering samt en del av våra elkostnader. Men problem är ju till för att lösas...
Ivar Boman

Ormsö kyrkas altare

På Läns museet i Hapsal har en av träskulpturerna i altaruppsättningen varit förvarad sedan 19/11 1976, berättar museidirektör Allan Jaarma för Lääne Elu och Harald Mickelin. Redan den 19/11 1976 överlämnades den 80 cm stora ängeln till myndigheterna av en lärare vid Hullo skola. Ängelns ansikte och kropp är väl bevarade men vingar, händer och underarmar fattas. Den behandlades då och efter detta har ingenting gjorts.

Direktör Allan Jaarma berättar vidare att den hittades i en sandhög i Borrbý, troligen någon gång i slutet på 1940-talet och förvarades i ett skåp i skolan fram till november 1976. Nu har ängeln åter kommit fram och Allan Jaarma vill nu att den återbördas till Ormsö kyrka, dock krävs en viss preparering innan den kan lämnas tillbaka till kyrkan. En monter måste anskaffas så den kan förvaras i rätt temperatur och luftfuktighet.

Varför togs inte altaret med till Sverige? Den nu "återfunna" ängeln är väl ett bevis på att altaret inte togs med till Sverige. Varför kan man bara spekulera i, tidsbrist, platsbrist eller brist på lämpligt transport?

Det finns en person i Hapsal som kan berätta, att när hon som liten flicka bodde i Borrbý vid den här tiden, såg en man komma bärande på något som hon minns skulle vara altaret. Det var mannen i en familj som kom från Karelen

och då bodde i Borrbý. Familjen var djupt religiös. Efter något år försvann de från Ormsö och hon vet inte vart de tog vägen. Kanske finns även resten av altaret nedgrävt i Borrbý.

Sten Karling skriver i sin bok: "Holzschnitzerei und Tischlerkunst der Renaissance des Baroks in Estland" Dorpat 1943, sid 250-251: "... skall skulpturens mästare vara Georg Baselaque och daterad till år 1670." Enligt Sten Karling är denne Baselaque troligen mästare till hela altaruppsättningen. Läs gärna Jonathan Lindströms artikel om altaret i Kustbon nr 2, juni 1986.

Altaret var försett med Magnus Gabriel De la Gardies och hans hustrus vapen. De la Gardie som 1652-1675 var herre på Magnushov skänkte altare och annan inredning till flera kyrkor, bl a finns i Västergötland ett par kyrkor med altare som är lika det som fanns i Ormsö kyrka. Altaret var uppbyggt i två avdelningar, den undre bärs upp av kolonner och vid sidan om dessa står Johannes och Moses. På den övre delen står två änglar på var sida om en målning som visade Jesu grav.

Den vänstra ängeln håller i himlastegen och på den högra sidan står den nu återfunna ängeln med en pranger (ett halsjärn). Mera om Ormsö kyrka kan man läsa i Sten Karlings lilla häfte Ormsö kyrka, som finns att köpa på SOV:s expedition. *Margareta Hammerman*

Till Edvard Ahlbergs minne

Edvard avled den tionde februari 1997, tio dagar före sin 85-årsdag. Han föddes i Rickul kommun, Haversved by som första barn till Johannes och Lena Ahlberg. Edvard var en av de pionjärer som under 30-talet genom anskaffning av motorbåt starkt bidrog till att i Rickul modernisera fisket och lastningen av segelskutorna. Våren 1943, när många unga män stod inför hotet att mobiliseras till krigs- respektive arbetstjänst, anmodades Edvard att ställa upp med sin motorbåt och hjälpa dem som var i farozonen att komma över till Sverige. Efter en tids grundligt funderande - Edvard hade några år tidigare bildat familj - gav han ett jakande svar.

Flyktresan anträdde i maj 1943. I Edvards motorbåt stuvades tretton unga män in förutom den egna familjen. Färden slutade lyckosamt. Alla vi som var med är glada och tacksamma över Edvards bedrift.

Edvard fortsatte även i Sverige som yrkesfiskare. Efter tio års slit hade han fått nog och fattade på nytt ett avgörande beslut - att emigrera till Kanada. I det nya landet kom han att försörja sig och sin familj som husmontör.

Under de sista åren kämpade Edvard mot en svår sjukdom som till sist blev honom övermäktig. Han sörjes av hustru, barn, barnbarn, syskon, släkt och vänner. *Edvards bror Axel*

En duktig nargökvinna

Den 26 april i år hade 100 år gått sedan Edith Charlotta Jürgenson föddes på Nargö. Hennes namn är framför allt förknippat med befattningen kommunsekreterare på hemön. Edith var ett begåvat barn och kunde efter genomgången folkskola på Nargö fortsätta i det tyska flickgymnasiet i Reval. Denna

skola slutade hon med mycket goda betyg (cum laude). Efter avlagd examen för Edith till Baku för att besöka sin faster Maria, vars make Christoph Vellau var befälhavare på Nobels tankfartyg som trafikerade hamnar i Kaspiska havet. Sedan de rödas revolution utbrutit återvände Edith tillsammans med sina släktingar till hemlandet. Efter Estlands frigörelse började de 1914 evakuerade nargöborna återvända till sin hemö. Snart utsågs Edith Jürgenson till hemöns kommunalsekreterare. Med undantag för åren 1940-42, då öborna var tvångsevakuerade, hade hon denna befattning ända till 1944 då alla nargöbor ånyo tvingades bryta upp, denna gång definitivt. Edith lär ha varit den sista som lämnade ön.

Edith var mycket omtyckt av öborna/arbetsgivarna. Sin svenskhet värderade hon högt. När under 1930-talet kampanjen för byte till estniska familjenamn var som mest påträngande uppmanades Edith Jürgenson av de estniska myndigheterna att aktivt verka för att nargöfamiljerna bytte sina svenska familjenamn till estniska. Edith vägrade att medverka i kampanjen. Hellre avsåg hon sig kommunalsekreterarebefattningen och myndigheterna fick ge sig.

Under den andra sovjetockupationen bodde Edith tillsammans med faster Maria i Reval. De båda damerna använde alltid nargösvenskan som hemmaspråk, höll styvt på sin estlandssvenskhet - och lyssnade dagligen på svenska och finlandssvenska radiosändningar!

Edith Charlotta Jürgenson dog den 8 mars 1969 i Reval.

Lennart Jürgenson

INTENSIVKURS I ESTNISKA

Välkommen till Bergsby på en intensivkurs i estniska.

Vi lär oss vardagsestniska, användbara fraser i affären, på posten, banken och för enklare samtal med våra grannar.

Vi planerar en trevlig vecka med kurs, bad, sol, god mat och trevligt sällskap!

Tid: Mån 11 aug - lör 16 aug
Plats: Hos Kai och Arne Tennisberg i Bergsby, Rickul.
Lärare: Kai Tennisberg
Pris: 3000 estniska kroon (ca 1700 SEK)

I priset ingår logi, frukost, middag och kurs.

Anmälan före 5 juli till:

Ingegerd Lindström
Tel: 016- 35 81 84 hem
016-14 41 41 arbete

Kyrkodagen

Den estlandssvenska kyrkodagen firas i år lördagen den 18 oktober kl 13.00.
Adress: Immanuelskyrkan,
Kungstensgatan 17 i Stockholm.

Programmet ägnas denna gång huvudsakligen åt Ormsö kyrka och församling med medverkan av Ants Rajandu och en damkör, Elisabeth Hedfors m fl.

Utförligare program kommer i nästa nummer.
Reservera 18 oktober för Kyrkodagen!

SOV:s styrelse

Vår kära Mor,
Mormor och Svärmor

Emma Marks

* 19 maj 1907
† 1 maj 1997

Rosa och Gunnar
Mary och Georg
Klara och Ove
Inger och Jan
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Övrig släkt och vänner

*Vi binder en krans av
minnen
de vackraste och finaste
vi har,
vi vet att den aldrig skall
vissna.
Hos oss är Du alltid kvar.*

Vår käre Pappa
Morfar, Farfar
Svärfar

Oskar A Pella

* 29 oktober 1918
i Korkis
† 19 april 1997
i Stockholm

May-Britt, Ulla,
Karl-Oskar och Gun
med familjer.
Släkt och vänner

*Nu faller den gulnade
veten
för liarnas vinande slag.
Se, detta är hemligheten
och livets mäktiga lag:
att sås en höstdag i dimma
och frysa i vinter och snö,
att blomma
en sommarljus timma
och mogna och skäras
och dö.*

STEN SELANDER

Min älskade Maka
vår kära Mamma
Mormor, Farmor
och Syster

Lydia Johansson

f. Ahlberg
* 21 oktober 1921
på Ormsö
† 25 mars 1997
i Stockholm

Janne
Jeanethe
Jenny

Jan-Erik och Birgit
Nina och Nicklas
Britt-Marie och Anders
Freddie och Jimmy
Övrig släkt och vänner

*Sakta så sakta Du
tynade bort
Vi stod vid din sida så
hjälplosa blott.
Stilla kom döden
den kom som en vän
Tog dig vid handen och
förde dig hem.*

Vår käre

Arnold Brunberg

* 26 okt 1922
† 21 mars 1997 i
Nyköping

har lämnat oss
syskon,
övrig släkt och
vänner
i sorg och saknad.

Heino och Gerd
Barbro och Hasse
Torbjörn och Jane
Anders och Annelie
Barnbarn
Barnbarnsbarn

*Det kom en dag
en stilla vind
Som smekte ömt
Din trötta kind
Liksom ett ljus som
blåstes ut
Din levnadsdag
har nått
sitt slut.*

Vår kära

Sofia Brunberg

* 14 juni 1909
† 25 mars 1997

Einar och Ingrid
Olle
Birgitta och Fernando
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Barnbarnsbarnbarn
Släkt och vänner

*Varmt var Ditt hjärta
Glatt var Ditt sinne
Ljust och soligt
Lever Ditt minne*

Vår kära

Emilia Irene Borrman

f. Hallman
* 18 februari 1922
i Spithamn
† 20 januari 1997

Christina och Kjell
Ulf och Marie
Heléne och Ove
Barnbarn
Syskon med familjer
Släkt och vänner

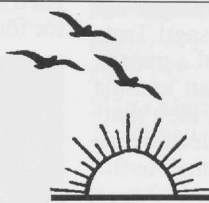
Vår kära

Alice Pelmás

f Hallman
* 27 juli 1906
i Rickul
† 11 februari 1997
i Succasunna NY. USA

Barn och barnbarn
Syskon och syskonbarn
med familjer
Övrig släkt och vänner

*Nu slutar smärtan
du funnit frid.
Men lämnar hjärtan,
som saknar Dig.*

Vår käre

Arnold Amandus Rosen

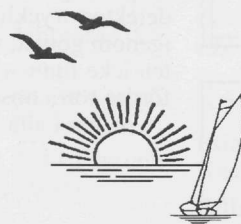
* 13 januari 1914
på Nargö
† 14 april 1997 i
Stockholm

har lämnat oss i stor
saknad,
men med ljusaste
minne att bevara.

Elisabeth
Boris och Maria
Släkt och vänner

*Landfuror, ekar, björk
och rön
Jag hörde fågelsången
och vackra blommors
doft så skön
Dess fågring höll mig
fången.
På vattnets blanka spegel
jag skådat solnedgången.
Farväl du vackra värld!*

Vila i frid, Arnold!

Vår kära Mamma

Alfa Westerholm

* 30 juni 1915
i Rickul
† 18 april 1997 i
Strängnäs

har lämnat oss i sorg och
saknad.
Inga
Barbro och Nils-Erik
Lena
Barnbarn

*Den människa som ger
med fulla händer
Sitt hjärtas guld, sin
godhets rikedom
För henne sig en evig
låga tänder
Som brinner klar i
minnets helgedom*

Vår älskade

Rudolf Laansoo

* 8 feb 1914
† 28 februari 1997
i Eskilstuna

har i dag lämnat oss
i stor sorg och saknad.
Hilda
Ivar och Lena
Aina och Per-Olof
Ulla och Björn
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Övrig släkt och vänner

*Ett strävsamt liv har
slocknat ut
en flitig hand har
domnat
Din arbetsdag har nått
sitt slut
Ditt trötta huvud
somnat*

Edith Katarina Svensson

f. Holm
* 7 december 1911
på Nargö
† 23 februari 1997
i Stockholm

Syster Aina
Ulf och Kerstin
Terese

Passa på!

Vi säljer nu alla exemplar av Kustbon och SONG-häften som är äldre än 1990 för endast 5 kronor styck. Tala med Ulla-Stina. Obs kvällsöppet torsdagar 17-20 (juli stängt).

KUSTBON/SOV/SONG
i samarbete.

Till våra bröllopsjubilarer!

Vi publicerar gärna er aktuella bröllopsdag, från guldrörellop och uppåt. Det kostar inget. Men vi vill gärna ha ett nytaget foto och lite uppgifter om när och var vigseln ägde rum.

GUDSTJÄNSTER I DEN
SVENSKA
S:T MIKAELSKYRKAN I
TALLINN
ANDRA HALVÅRET 1997

6 juli (Mårten Andersson)
20 juli (Mårten Andersson)
17 aug (Mårten Andersson)
21 sept (Mårten Andersson)
5 okt (Mårten Andersson)

Samtliga gudstjänster börjar kl 12.
Kyrkkaffe, goda smörgåsar och
bakverk serveras.

Mycket välkomna!

Adress: Rütli 9 (Gamla stan)

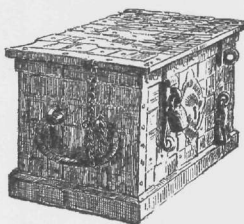
Meddelanden från svenska S:t Mikael's församling i Tallinn

Den 3 maj 1997 ägde i vår kyrka rum dop av vuxna och barn. Förrättare var kyrkoherde Mårten Andersson.

Den 4 maj 1997 förrättade Mårten Andersson en konfirmationsgudstjänst i vår kyrka. 11 vuxna konfirmerades.

Ivar Boman

Skatt- jakt

Enligt hörsägen från en gammal estlandssvenska boende i Hapsaltrakten, grävdes en del av vår församlings kyrksilver ned i kyrkans källargolv innan "ryssen" kom. Platsen för silvret kände hon också till. Kanske märkligt nog, drömde jag en natt om denna skatt och i drömmen såg jag, att en kista låg exakt på den plats, som gumman sagt! Trots ett par dagars letande med bl a metall-detektor, tryckluftsborr för att komma igenom golvet, spadar m m, blev skatten icke funnen. Detta skattletande utfördes förra hösten.

Vi har i alla fall försökt...

Ivar Boman

AVLIDNA

Heinrich Bluum, född den 29 juni 1925 i Vasalemma, avled den 24 december 1996 i Kumla

Marta Berglund, född Nordman den 6 januari 1917 på St. Rågö, avled i januari 1997 på Sätra Gård

Ulrik Holm, född den 2 maj 1920 på Nargö, avled den 20 januari 1997 i Norrtälje

Juliette Lindström, född Alvik den 9 oktober 1919 i Tallinn, avled den 8 februari 1997 i Stockholm

Oskar Vaksam, född den 25 september 1923 på Ormsö, avled den 11 februari 1997 i Stockholm

Inez Eleonora Erlach, född Luther den 15 maj på Nargö, avled den 14 mars 1997 i Södertälje

Einar Nyman, född den 27 januari 1929 i Kuivajögi, avled den 16 mars 1997 i Märsta

FAMILJENYTT

GULDRÖRELLOP

Den 16 augusti 1947 vigdes Edvin Lagman från Rickul och Elna Pettersson från Stockholm.

BRÖLLOP/VÄLSIGNESEAKT

Under ledning av kyrkoherde Mårten Andersson ägde den 3 maj 1997 en välsignelseakt rum för Kullo Remme och hans maka Eha (tidigare Liivakant).

I Estland har präster ingen juridisk rätt att viga. Juridiskt bindande äktenskap i Estland sker hos "Perekonnaamet" (Familjebyrå) och paret Remme ingick genom registrering den 20 februari 1997 på denna byrå juridiskt äktenskap.

Välsignelseakten av äktenskapet den 3 maj skedde i enlighet med de ritualer som förekommer bl a i den Svenska kyrkan i Sverige i samband med vigsel.

Kullo Remme är svenskspråkare i den svenska församlingen samt redaktör för dess församlingsblad.

Tack!

Stiftelsen Aibolands museums ordförande har lovat alla som bidrar till museets uppbyggnad med 1000 kronor eller mer att framöver få sitt namn upptaget på en tavla inom museet i Hapsal. För närvarande finns 39 namn noterade och stiftelsen tackar alla dessa givare och även dem som bidragit med mindre belopp.

3:E KVARTALET 1997

≈ 97 ÅR ≈

Olga Blomberg, född Koinberg den 14 augusti 1900, Rickul

≈ 94 ÅR ≈

Herman Nyman, född den 15 augusti 1903, Nuckö

Olga Borrman, född Tegelberg den 25 september 1903, Rickul

Berit Aman, född Adler den 30 september 1903, Hapsal

≈ 93 ÅR ≈

Katarina Asplund, född Liljeros den 24 augusti 1904, Ormsö

≈ 92 ÅR ≈

Rosalie Renni, född Palmkron den 28 september 1905, Vippal

≈ 91 ÅR ≈

Voldemar Treiberg, född den 10 juli 1906, Rickul

Lovisa Lemberg, född Ribon den 22 juli 1906, Nuckö

Alfred Brunberg, född den 8 augusti 1906, Rickul

Katarina Peterberg, född Vahlberg den 13 september 1906, Ormsö

Leida Pisa, född Kaev den 16 september 1906, Dagö

Fernanda Alide Kiiin, född Kersman den 27 september 1906, Reval

≈ 90 ÅR ≈

Anders Grundsten, född den 13 augusti 1907, Ormsö

Maria Blomqvist, född Isberg den 29 augusti 1907, Rågöarna

Alide Vinter, född den 4 september 1907, Korkis

Alide Heideman, född Åkerblad den 10 september 1907, Rickul

≈ 85 ÅR ≈

Katarina Westerberg, född Jonell den 1 maj 1912, Ormsö

Johannes Magnusson, född den 11 juli 1912, Rickul

Edla Thomsson, född Brandt den 1 augusti 1912, Nuckö

Gertrud Kornblom, född den 27 augusti 1912, Ormsö

Maria Åkerlund, född Glad den 27 augusti 1912, Ormsö

Alfred Soosalu-Slet, född den 8 september 1912, Hapsal

Maria Karlkvist, född Alkvist den 18 september 1912, Ormsö

Sigrid Ribohn, född Aman den 18 september 1912, Nuckö

≈ 80 ÅR ≈

Johan Fällman, född den 4 juli 1917, Ormsö

Amanda Brandt, född den 15 juli 1917, Nuckö

Hilda Hallman, född Lagman den 16 juli 1917, Rickul

Ellen Ingeborg Westerblom, född Strandberg den 19 juli 1917, Reval

Helena Berg, född Mentel den 21 juli 1917, Reval

Agnes Välja, född Kliss den 27 juli 1917, Nuckö

Ingeborg Opstad, född Thomsson den 28 juli 1917, Rickul

Eugenie Marie Silberberg, född Palmcrona den 12 augusti 1917, Runö

Hermine Lindström, född den 24 augusti 1917, Vippal

Märta Maria Kaiu, född Ambrosen den 31 augusti 1917, Reval

Alfred Rant, född den 8 september 1917, Nuckö

Leida Maria Bertelson, född Pajusalu den 21 september 1917, Nargö

≈ 75 ÅR ≈

Elmar Hallman, född den 21 juli 1922, Nuckö

Alma Stahl, född Silk den 22 juli 1922, Dagö

Hilda Kristina Dominius, född Förberg den 23 juli 1922, Ormsö

Maria Rosendal, född Appelblom den 1 augusti 1922, Ormsö

Heino Johannes Tammerman, född den 18 augusti 1922, Korkis

Katarina Arvidsson, född Lilja den 22 augusti 1922, Ormsö

Nils Harald Aman, född den 23 augusti 1922, Nuckö

Helmi Helene Granberg, född den 23 augusti 1922, Nuckö

Sylvia Aurelia Ekman, född den 21 augusti 1922, Rickul

Ingvar Vesterby, född den 4 september 1922, Rickul

Adolf Luks, född den 11 september 1922, Rickul

Ellen Dagmar Strandberg, född den 13 september 1922, Rickul

Berta Peedu, född Freiman den 17 september 1922, Nuckö

Maria Nee, född den 21 september 1922, Ormsö

Hilda Amberman, född Engbusk den 23 september 1922, Nuckö

Helmi Utterström, född Peedu den 23 september 1922, Nuckö

Maria Wilsson, född Ahlberg den 25 september 1922, Ormsö

Charlotte Yvonne Wien, född Gahnback den 28 september 1922, Reval

Lilly Grundsten, född den 30 september 1922, Ormsö

≈ 70 ÅR ≈

Gunnar Lilja, född den 2 juli 1927, Ormsö

Olev Orgla, född den 5 juli 1927, Nuckö

Birger Gottfrid Blomberg, född den 8 juli 1927, Rickul

Harald Grenfeldt, född den 11 juli 1927, Rickul

Axel Olof Nyblom, född den 15 juli 1927, Ormsö

Alfred Valter Laderman, född den 16 juli 1927, Ormsö

Ûlo Joanurm, född den 25 juli 1927, Kolga

Leida Engman, född den 27 juli 1927, Nuckö

Hilda Pettersson, född Söderlund den 1 augusti 1927, Ormsö

Axel Edvin Svärd, född den 2 augusti 1927, Ormsö

Ester Ribohn, född den 3 augusti 1927, Nuckö

Felix Mäele, född den 4 augusti 1927, Korkis

Hilda Ottilia Jönebring, född Grundsten den 13 augusti 1927, Ormsö

Edmund Herman Dyrberg, född den 18 augusti 1927, Rickul

Emma Valborg Nordby, född Malm den 21 augusti 1927, Runö

Hjalmar Sedman, född den 24 augusti 1927, Nuckö

Flora Nilsson, född Freiman den 28 augusti 1927, Nuckö

Johannes Axel Thomsson, född den 31 augusti 1927, Ormsö

Johan Alrik Svärd, född den 4 september 1927, Ormsö

Inga Ottilia Sandberg, född den 7 september 1927, Nuckö

Rickard Erkas, född den 9 september 1927, Odensholm

Adolf Bernhard Peedu, född den 12 september 1927, Nuckö

Henrik Reinhold Blomberg, född den 15 september 1927, Rickul

POSTTIDNING B

Svenska Odlingens Vänner
Roslagsgatan 57, 1/2 tr ned
113 54 Stockholm
ISSN 0345-6706

Läs vår bilaga Estlandssvensk litteratur!

Här finns det absolut största urvalet av estlandssvensk litteratur. Läs, välj och köp sedan.
Den perfekta gåvan till släkt och vänner med intresse för svensksbygden i Estland.

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

Ingrid Ingeborg Hamnholm, född den 19 september 1927, Ormsö
Johannes Harald Vesterberg, född den 22 september 1927, Rickul
Gunnar Valdemar Bertholm, född den 27 september 1927, Rågöarna

65 ÅR

Sven Henrik Bernhard Thomsson, född den 3 juli 1932, Ormsö
Eskil Vesterman, född den 3 juli 1932, Rickul
Johannes Gottfrid Kornblom, född den 4 juli 1932, Ormsö
Valfrid Luther, född den 6 juli 1932, Vippal
Lennart Granberg, född den 19 juli 1932, Nuckö
Agnes Brus, född den 19 juli 1932, Odensholm
Ingrid Ingeborg Ferna, född Laning den 27 juli 1932, Nuckö
Margot Dagmar Viksten, född den 29 juli 1932, Nuckö
Gunnel Ragnhild Magnusson, född den 31 juli 1932, Nuckö
Lilian Elfrida Boman, född den 1 augusti 1932, Rickul
Hilding Sjöman, född den 1 augusti 1932, Ormsö
Elvine Ingeborg Olsson, född Enkel den 2 augusti 1932, Ormsö
Hugo Söderholm, född den 10 augusti 1932, Nuckö
Klara Rosine Tui, född den 10 augusti 1932, Hapsal/Nuckö
Gunnar Algot Lundström, född den 12 augusti 1932, Ormsö
Selma Ester Wennberg, född den 17 augusti 1932, Ormsö
Hilda Ingeborg Sjöman, född den 18 augusti 1932, Ormsö
Selma Mäele, född den 23 augusti 1932, Korkis
Svea Ingrid Grönstrand, född den 24 augusti 1932, Oru
Edvard Lundgren, född den 4 september 1932, Nuckö
Sten-Olof Treiberg, född den 5 september 1932, Rickul
Elsa Gunhild Svensson, född Hammerman den 6 september 1932, Ormsö
Hilda Karlström, född Svärd den 16 september 1932, Ormsö
Elsa Elvira Fagerros, född den 27 september 1932, Ormsö

Gunnar Engman, född den 29 september 1932, Nuckö
Elmar Kell, född den 30 september 1932, Reval

60 ÅR

Ingvar Anders Holm, född den 1 juli 1937, Ormsö
Ingvald Ahlberg, född den 3 juli 1937, Rickul
Dan Manfred Vesterberg, född den 5 juli 1937, Rickul
Ivi Adelman, född den 6 juli 1937, Rickul
Alvig Algot Hamberg, född den 9 juli 1937, Rickul
Yngve Ülo Klingberg, född den 10 juli 1937, Rickul
Lilian Emilia Stahl, född den 16 juli 1937, Rickul
Hans Vesterblom, född den 21 juli 1937, Nuckö
Yvonne Lagman, född Antin den 24 juli 1937, Stockholm
Allan Fred Vesterblom, född den 27 juli 1937, Reval
Paavo Roos, född den 31 juli 1937, Dorpat
Inga Regina Bergelin, född Stromback den 1 augusti, Nuckö
Gunhild Marcus, född den 4 augusti 1937, Reval
Nils Pettersson, född den 16 augusti 1937, Reval
Karin Douglas, född von Willert den 17 augusti 1937, Reval
Greta Ingrid Magnusson, född den 22 augusti 1937, Rickul
Sigfrid Österdahl, född den 23 augusti 1937, Rågöarna
Lemmi Nurme, född den 27 augusti 1937, Nuckö
Nelli Pent, född den 29 augusti 1937, Reval
Lilian Luther, född den 1 september 1837, Nargö
Sture Heldring, född den 10 september 1937, Rickul
Runar Vesterblom, född den 12 september 1937, Nuckö
Astrid-Gullan Ringberg, född den 14 september 1937, Rickul
Töiv Saarepera, född den 17 september 1937, Reval
Helmi Lemberg, född den 22 september 1937, Reval
Gunnel Dagny Vinsell, född Gäddman den 23 september 1937, Ormsö

50 ÅR

Stig Freiman, född den 4 juli 1947, Stockholm/Nuckö
Inger Linnéa Marks, född den 5 juli 1947, Öregrund/Odensholm
Doris Koinberg, född den 13 juli 1947, Västervik/Rickul
Anders Mattsson, född den 15 juli 1947, Stockholm/Rågöarna
Anna Eva-Rosine Phillips, född Holmström den 15 juli 1947, Sollentuna/Rickul
Linda Hellqvist, född den 24 juli 1947, Stockholm/Vippal
Mati Lepp, född den 26 juli 1947, Saltsjöbaden/Ormsö/Hapsal
Leif Ingemar Ahlström, född den 29 juli 1947, Stockholm/Ormsö
Avo Martin Bluum, född den 7 augusti 1947, Kumla/Korkis
Lars Lennart Nyblom, född den 10 augusti 1947, Värmdö/Ormsö
Linda Chocrón född den 18 augusti 1947, Huddinge/Runö
Linnea Britt-Marie Fahrman, född den 21 augusti 1947, Stockholm/Nuckö
Bo Göran Beckman, född den 24 augusti 1947, Stockholm/Ormsö
Bo Ingmar Hammerman, född den 3 september 1947, Huddinge/Ormsö
Astrid Klaman, född den 14 september 1947, Årsta/Korkis
Karl Gunnar Blees, född den 15 september 1947, Eskilstuna/Nuckö
Nils Göran Olof Söderlund, född den 18 september 1947, Lidingö/Rickul
Ingvar Anders Mickelin, född den 24 september 1947, Älvsjö/Ormsö

Snart födelsedag?

Fyller du 40, 50, 60, 65 etc och vill bli omnämnd här i Kustbon. Skicka då in uppgifter om namn (ev flicknamn), födelsedatum och ort (bördig från ...) till

Kustbon, Roslagsgatan 57,
113 43 Stockholm.
Eller ring Ulla-Stina
08-612 75 99 mån-tor 9-14
plus tor 17-20.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR